

Freiheit zusammen
STIFTUNG FÜR DIE FREIHEIT

ประชาสังคมกับกระบวนการ

สันติภาพ:

การขยายพื้นที่ภาคประชาชนเพื่อการ
แก้ไขปัญหามลพิษ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารสรุปการสัมมนาเครือข่ายภาคประชาสังคม สงขลา

องค์กรร่วมจัด: ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย • มูลนิธิฟรีดริช เนามันน์ •
สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

เอกสารสรุปการสัมมนาเครือข่ายภาคประชาสังคม

“ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ:

การขยายพื้นที่ภาคประชาชนเพื่อการแก้ไขปัญหาความ
รุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

วันพุธที่ 30 กันยายน 2552 เวลา 09.30 – 16.30 น.

ณ ห้องประชุมทานตะวัน โรงแรมพาราไดส์ & รีสอร์ท อ.
หาดใหญ่ จ.สงขลา

องค์กรร่วมจัด

ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า
มูลนิธิฟรีดริช เนามันน์

ที่ติดต่อ

ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330
0-2218-7250-3

๙ สารบัญ ๙

1. โครงการสัมมนา	4
2. กำหนดการสัมมนา	8

3. สรุปคำกล่าวเปิดการสัมมนา โดย พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ ผู้อำนวยการสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า	9
4. ปาฐกถา นำ “ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ” โดย รศ.ดร.มารค ตามไท ผู้อำนวยการสถาบันศาสนา วัฒนธรรม และสันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ	10
5. สรุปผลการระดมความคิดเห็น 12 กลุ่มย่อย	25
ประเด็นที่ 1: ทบทวนบทบาทการทำงานภาคประชาสังคม กับการเปลี่ยนแปลงสู่สันติภาพ	25
ประเด็นที่ 2: การเสริมพลังและสร้างศักยภาพภาคประชาสังคม	29
ประเด็นที่ 3: การทำงานในระยะต่อไปและการสร้างเครือข่ายเพื่อสันติภาพ (PeaceNet)	31
6. สรุปการพูดคุยรอบเย็น	42
7. รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา	54

โครงการสัมมนาเครือข่ายภาคประชาสังคม เรื่อง
ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ :

การขยายพื้นที่ภาคประชาชนเพื่อการแก้ปัญหา ความรุนแรง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความเป็นมา

“สันติภาพในมือเรา” เป็นคำกล่าวที่ไม่เกินความเป็นจริง หากสืบสาวถึงประสบการณ์ของกระบวนการสร้างสันติภาพในโลกแล้ว ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า บทบาทของประชาชนเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของการสร้างสันติภาพที่ไม่อาจมองข้ามได้ และเป็นหัวใจสำคัญของการฟื้นฟูความไว้วางใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขยายตัวสืบเนื่องมาเป็นเวลากว่า 5 ปี ท่ามกลางปัญหาวิกฤติ ประชาชนได้รวมตัวกันเพื่อตอบสนองต่อปัญหาตั้งแต่การมีปฏิริยาต่อความรุนแรง การพิทักษ์สิทธิมนุษยชน การช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหาย การพัฒนาท้องถิ่น รวมไปถึงการติดตามตรวจสอบนโยบาย และแรงจูงใจสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์สันติภาพในสังคมส่วนใหญ่ การให้ความสำคัญกับบทบาทของภาคประชาสังคมเป็นการยืนยันว่า ประชาชนต้องมีส่วนในการกำหนดการแก้ปัญหาความรุนแรง และเป็นการสร้างให้เห็นความตระหนักในการทำงานร่วมกันของภาคประชาสังคม

มาถึงวันนี้มีคำถามที่ต้องทบทวนเพื่อความเข้าใจและความมั่นใจในย่างก้าวต่อไปว่า องค์กรภาคประชาสังคมสามารถสร้างและขยายพื้นที่สันติภาพ เพื่อยับยั้งหรือลดระดับความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แค่ไหนในช่วงเวลาที่ผ่านมาและในอนาคตที่จะมาถึง องค์กรที่ต่างคนทำงานของตนเองจะสามารถรวบรวมพลังสร้างสรรค์ให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สันติภาพที่แท้จริงได้อย่างไร การปรากฏตัวของพลังจากภาคประชาชนจะ

สันติภาพ

สามารถดำเนินต่อไปอย่างสืบเนื่องและยั่งยืนภายใต้เงื่อนไขและกลไกทางสังคมและการเมืองเช่นไร

การสัมมนาเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเปิดพรมแดนของการทำงานร่วมกันใหม่ๆ ในแนวทางสันติวิธี และก่อให้เกิดธรรมเนียมของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิดในการทำงานในหมู่ภาคประชาชน เพื่อสร้างรากฐานที่สำคัญของการเปิดพื้นที่สันติภาพของประชาชน นอกจากนั้นแล้วการพบกันของประชาสังคมในการสัมมนานี้จะเป็นโอกาสของการทำความคุ้นเคยกันในหมู่คนทำงาน และ เริ่มต้นร่วมกันสร้างความเชื่อมั่นในอย่างก้าวต่อไปของบทบาทภาคประชาชนในการสร้างสันติภาพที่ถาวรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์

1. รวบรวมกลุ่มและองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการทำงานเพื่อสันติภาพ และพัฒนาชุมชนผู้ปฏิบัติงาน
2. ประเมินสถานการณ์และปัญหาการทำงานเพื่อสันติภาพของภาคประชาชน
3. แสวงหาช่องทางขยายพื้นที่ และเสริมพลังการทำงานสันติภาพโดยภาคประชาชน

การสัมมนาประเด็นย่อย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาสามารถแลกเปลี่ยนกันให้ได้แนวทางขับเคลื่อนต่อไปสำหรับภาคประชาสังคม จึงน่าจะมีการจัดแบ่งประเด็นอภิปรายออกเป็น 3 ประเด็นใหญ่ๆ ที่น่าจะให้คำตอบที่สำคัญสำหรับการกำหนดอย่างก้าวต่อไปในอนาคต

ประเด็นที่ 1 ทบทวนบทบาทการทำงานภาคประชาชนกับการเปลี่ยนแปลงสู่สันติภาพ แม้ว่าจะยังไม่มีผลการศึกษเกี่ยวกับผลกระทบจากการทำงานของภาคประชาสังคมที่ชัดเจน การสัมมนาน่าจะเปิดประเด็นข้อสังเกต เพื่อทบทวนตัวเองร่วมกันว่าแนวทางและวิธีการทำงานที่ผ่านมาก่อให้เกิดแนวโน้มอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้น และมีผลกระทบข้างเคียงที่อาจไม่คาดคิดว่าจะเกิดอย่างไร นอกจากนั้นแล้วกลุ่มนี้ยังอาจร่วมกันวิเคราะห์ถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคประชาสังคมด้วยกันเอง ผลการทำงานที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของส่วนอื่นๆของภาคประชาสังคมเอง ภาครัฐ และภาคการเมือง

ประเด็นที่ 2 การเสริมพลังและสร้างศักยภาพเพื่อการทำงานสันติภาพของภาคประชาสังคม แม้ว่าจะมีกลุ่มและองค์กรเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา แต่การทำงานของภาคประชาชนในกระบวนการสันติภาพอาจไม่ได้ราบรื่น อาจจะมีทั้งปัจจัยการเมือง สังคม และวัฒนธรรม กฎหมาย รวมไปถึงการบริหารงาน การจัดสรรทรัพยากร ความชำนาญเฉพาะด้าน หรือแม้แต่การได้รับความไว้วางใจและความเชื่อมั่นทั้งจากรัฐบาลและกลุ่มเคลื่อนไหว หรือในหมู่องค์กรประชาสังคมด้วยกันเอง เพื่อให้เกิดความชัดเจนของแนวทางการพัฒนาพื้นที่สันติภาพภาคประชาชน กลุ่มอาจจะแลกเปลี่ยนเพื่อหาข้อสรุปที่มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาการทำงานภาคประชาชน และลำดับความสำคัญของเงื่อนไขเหล่านั้น

ประเด็นที่ 3 การทำงานในระยะต่อไปและการสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพ ประชาสังคมไทยจะสามารถก้าวมาถึงจุดที่สามารถผนึกกำลังเพื่อสร้างอิทธิพลต่อนโยบายและแนวคิดทางสังคมเพื่อสนับสนุนสันติวิธีในการสร้างสันติภาพได้หรือไม่ เป็นประเด็นที่ท้าทายองค์กรทั้งหลายที่ทำงานอยู่ในกรอบเป้าหมายเฉพาะตัว ความคิดเรื่องเครือข่ายจะ

สันติภาพ

ช่วยตั้งคำถามเรื่องบทบาทของขบวนการภาคประชาชนโดยสัมพันธ์กับภาครัฐ และส่วนอื่นๆ ของสังคม ทั้งนี้ ทิศทางความร่วมมืออาจจะขึ้นอยู่กับแนวคิดในการแก้ไขปัญหาและการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการขยายพื้นที่สันติภาพผ่านการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนข้ามวัฒนธรรมและภาคส่วนต่างๆ

วันที่ วันพุธที่ 30 กันยายน 2552 เวลา 9.00 – 16.30 น.

สถานที่ ห้องประชุมทานตะวัน โรงแรมพาราไดส์ & รีสอร์ท อ.หาดใหญ่

จ.สงขลา โทร 074-362-222, 074-363-481-6

องค์กรร่วมจัด ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า และ
มูลนิธิฟรีดริชเนามัน

ผู้เข้าร่วมสัมมนาสมาชิกองค์กรภาคประชาสังคม 150 คน

ผู้ประสานงาน

ดวงพร มากศิริ ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เอกรินทร์ ต่วนศิริ ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมธัส อนุวัตรอุดม สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า
สุदारัตน์ ชยากร มูลนิธิฟรีดริชเนามัน

กำหนดการการสัมมนา

- 09.00 ลงทะเบียนและจัดทำแผนที่คนทำงาน (Actor Mapping) จังหวัดชายแดนภาคใต้
ตามอัครยาชัย
- 09.30 ชี้แจงวัตถุประสงค์การสัมมนา
โดย พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ
- 09.40 ปาฐกถาหน้า: ประชาสังคมกับกระบวนการสร้างสันติภาพ
โดย รศ.ดร. มารค ตามไท
- 10.30 พักร
- 11.00 การแบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เรื่องที่ 1 ทบทวนบทบาทการทำงานภาคประชาชนกับการเปลี่ยนแปลงสู่สันติภาพ
เรื่องที่ 2 การเสริมพลังและสร้างศักยภาพภาคประชาสังคม
เรื่องที่ 3 การทำงานในระยะต่อไปและการสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพ
- 12.30 อาหารกลางวัน
- 13.30 แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ต่อ)
- 14.30 นำเสนอผลการแบ่งกลุ่มย่อย โดยผู้แทนกลุ่ม
- 15.30 อภิปรายรวม
- 16.00 สรุป “การขยายพื้นที่สันติภาพ: ก้าวต่อไปของการทำงานภาคประชาชน”
- 16.20 ปิดการสัมมนา
- 18.00 ประชุมนอกรอบสำหรับผู้สนใจที่จะทำงานร่วมกันในระยะต่อไป

สรุปลำกล่าวเปิดการสัมมนาเครือข่ายภาคประชา
สังคม
“ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ”
โดย พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ
ผู้อำนวยการสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล
สถาบันพระปกเกล้า

การเปิดเวทีพูดคุย คือ การสร้างเครือข่ายนี้จะเป็นจุดที่เราจะพูดคุย
กัน เชื่อมต่อกันได้ สำหรับการสร้างเครือข่ายนี้ไม่ยากให้ยึดติดรูปแบบ ยาก
ทำให้เป็นเครือข่ายที่มีชีวิต ไม่ยึดติดองค์กรหรือตัวบุคคล แต่เราร่วมมือกันคิด
ร่วมมือกันทำภายใต้ปัญญาของพวกเราทั้งหมด และผลงานที่ออกมาเป็นของ
ทุกคน ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง สิ่งที่เราจะได้ในวันนี้ คือ เราได้เริ่ม
mapping แผนที่ของการทำงาน ว่ามีการทำงานในพื้นที่ส่วนไหนตรงไหน และ
จะทำให้สอดคล้องกับภาพใหญ่อย่างไร สุดท้ายก็หวังว่าเราจะร่วมกันเป็น
เครือข่ายที่ก้าวข้ามองค์กร บุคคล พื้นที่ เราคิดว่าเรื่องภาคใต้เป็นเรื่องทำอะไร
ทางตรงไม่ได้ แต่เราสามารถสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยที่เขาจะใช้วิถี
ชีวิตของตัวเองได้ และที่จะสามารถสื่อสารกับสังคมใหญ่ได้ เราคิดว่าจะทำ
หน้าที่เป็นผู้เปิดพื้นที่และเป็นผู้ที่สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการพูดคุย
กัน วันนี้เราอยากได้บทเรียนจากท่าน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากกว่า
ทฤษฎีที่มาจากที่อื่น ขอขอบคุณมากครับ

ปาฐกถาंनाการสัมมนาเครือข่ายภาคประชาสังคม “ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ”

โดย อาจารย์มารค ตามไท

ผู้อำนวยการสถาบันศาสนา วัฒนธรรม และ
สันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ

สวัสดีทุกท่านที่มาร่วมสัมมนาในวันนี้ ตอนนี้เป็นจังหวะที่ดีที่จะมา
ผลักดันอีกทิศทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใจอย่าง
เดียว มันมีการทำงานที่ต้องเตรียมตัว ทำการบ้าน ศึกษาอุปสรรคต่างๆเพื่อ
เดินข้ามอุปสรรคเหล่านี้ เราต้องเตรียมตัวศึกษาวางแผนคิดให้ดีก่อนถึงจะ
เปลี่ยนทิศทางบางอย่างได้

หัวข้อในการสัมมนา คือ ภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ
ผมคิดว่ามี 4 หัวข้อที่จะเป็นประโยชน์ในวันนี้

- การสร้างกระบวนการสันติภาพ
- ลักษณะหรือประเภทของงานที่ภาคประชาสังคมจะทำได้ใน
กระบวนการสันติภาพ
- ตัวอย่างงานของกระบวนการสันติภาพที่ภาคประชาสังคมทำ
- ปัญหาบางอย่างที่ภาคประชาสังคมเผชิญในกระบวนการ
สันติภาพ

ผมว่าคำถามแรกที่ควรจะถาม คือ **กระบวนการสันติภาพมันต่าง** **อย่างไรกับการเสนอมาตรการต่าง ๆ ที่คนทำกันอยู่ตลอด** หลายคนอาจ มีบทบาทหาวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งความรุนแรงในพื้นที่ ก็มีคณะต่างๆ เกิด ขึ้นมา เช่น คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ที่ทำงาน อยู่ 1-2 ปี แล้วออกมาพร้อมกับรายงานข้อเสนอ หรือ กลุ่มนักศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรชั้นสูง “การเสริมสร้างสังคมสันติสุข” (4ส) เองที่มีข้อเสนอ ออกมาเป็นหนังสือ เป็นต้น การเสนอมาตรการ คือ การเริ่มสร้างสันติภาพหรือ เปล่า นี่คือคำถามที่ต้องคิด ผมคิดว่ามันต่างกันมาก อย่าง กอส.ที่เป็น คณะทำงานที่มาจากหลากหลาย และได้ออกมาเป็นข้อเสนอแนะ 17-18 ข้อ มันช่วยอะไรหรือเปล่า พอมันไม่ช่วยอะไรแล้วก็ไปสรุปว่ามันไม่ใช่ แต่ประเด็น หนึ่ง คือ ความไม่เข้าใจว่ากระบวนการสันติภาพมันโยงอย่างไรกับมาตรการ มันคนละประเด็นกัน การเสนอมาตรการ คือ การรวมหัวกันคิดว่าชาติอะไร ซึ่ง เป็นจุดเริ่มต้นนิดเดียวของกระบวนการสันติภาพ

ถ้าเป็นกระบวนการสันติภาพจะมี **2 ประการที่สำคัญ** ประการแรก คือ **มีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการต่าง ๆ** คือ ในส่วนของ มาตรการนั้น อาจมีทั้งเรื่องเศรษฐกิจ การศึกษา การพัฒนา กระบวนการสันติ วิธี แต่ไม่ได้แสดงว่าสัมพันธ์กันอย่างไร พอไม่แสดงว่าสัมพันธ์อย่างไร ก็ไม่ เกิดอะไรขึ้น ทำให้ทำงานสะเปะสะปะไม่เกิดความคืบหน้าใดๆ ผมยกตัวอย่าง 2 ตัวอย่าง เช่น มาตรการลดความรุนแรงที่กำลังเกิดขึ้นสัมพันธ์อย่างไรกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนา ตัวอย่างข้อนี้สำคัญ เพราะรัฐบาลยึดยุทธศาสตร์การ พัฒนา ประเด็นคือ การพัฒนาทำได้หรือไม่ถ้ายังไม่ลดความรุนแรง ถ้าทำ ไม่ได้ก็แปลว่ามาตรการลดความรุนแรงต้องมาก่อน ผมขอออกความเห็น ว่า งานพัฒนาทำไม่ได้ถ้าไม่ลดความรุนแรงก่อน มีการคุยกันค่อนข้างเยอะว่า

การพัฒนาที่มีประโยชน์จริงๆต้องเป็นการพัฒนาที่มาจากล่างขึ้นไปข้างบน (bottom up) ทิศทางการพัฒนาที่จะช่วยแก้ปัญหาต้องมาจากพื้นที่และก็ต้องมาจากหลายส่วนของพื้นที่ ส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่ง คือ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ แต่ผู้นำจะมี input เกี่ยวกับการพัฒนาได้หรือไม่ได้ในขณะที่พื้นที่ยังมีความรุนแรง มีความไม่ไว้วางใจผู้นำในพื้นที่เพราะคิดว่าผู้นำมีส่วนสร้างความรุนแรง ไม่ให้ผู้นำในพื้นที่มีสิทธิตัดสินใจเชิงงบประมาณบางอย่างในการพัฒนา ทรายาดที่บรรยายกาศยังมีความรุนแรงอยู่ การพัฒนาก็เลยวางแผนมาจากที่อื่น คนในพื้นที่จึงไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเพราะมีความไม่ไว้วางใจอยู่ ฉะนั้นผมคิดว่า 2 มาตรการนี้ควรจะมาปรับเข้าหากันว่าเมื่อไรทำอะไรได้ ถ้าลดความรุนแรงไม่ได้การพัฒนาก็ไม่อาจเดินไปได้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นปัญหาอีกเยอะ เช่น ไม่มีการประกันธุรกิจที่จะเข้ามาลงทุนในพื้นที่

อีกตัวอย่าง คือ การบังคับใช้กฎหมายกับการลดความรุนแรง ถ้าส่วนหนึ่งของการลดความรุนแรง คือ การพูดคุยกับผู้ที่มีความรุนแรงหรือผู้ก่อการสิ่งที่ยากที่สุดในการพูดคุยกับผู้ก่อการหรือผู้ที่มีความรุนแรงและชักชวนให้เขาเข้ามาในกระบวนการสันติภาพ คือ การที่เหตุการณ์ต่างๆ เช่น ที่ไอบาแย เป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถจัดการได้ด้วยกระบวนการกฎหมาย รู้ว่าใครทำก็จับไม่ได้ บังคับใช้กฎหมายไม่ได้ ซึ่งทำให้การลดความรุนแรงทำได้ยากมาก ซึ่งทั้งเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายต่างอยู่ในข้อเสนอแนะต่างๆทั้งสิ้น แต่ปัญหาคือไม่ได้จัดลำดับว่าจะต้องทำอะไรก่อนหลัง เพราะฉะนั้นในกระบวนการสร้างสันติภาพมันต้องมีการจัดลำดับมาตรการต่างๆด้วยว่าเชื่อมโยงกันอย่างไร ไม่เช่นนั้นก็ไม่สำเร็จ

สันติภาพ

ประเด็นที่สอง การออกแบบกระบวนการสันติภาพ จริงๆเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง เพราะไม่ใช่คิดเพียงว่าจะออกแบบอย่างไรให้หยุดความรุนแรง แต่เป็นการออกแบบว่าจะอยู่ร่วมกันอย่างไร เป้าหมายสุดท้ายของกระบวนการสันติภาพ คือ อยากอยู่ร่วมกันอย่างไร ดังนั้นจะต้องเห็นรูปร่างสังคมที่เราอยากจะทำให้เกิดขึ้น แม้จะมีมาตรการหลายข้อ แต่ในที่สุด ต้องมีภาพให้เห็นว่า ถ้าทำสำเร็จตามลำดับแล้ว สังคมจะเป็นอย่างไร ซึ่งต้องเป็นสังคมที่เราอยากจะทำให้เกิดขึ้นด้วย ฉะนั้น กระบวนการสันติภาพจึงแยกไม่ออกจากสิ่งที่เป็นามธรรม คือ เราอยากเห็นสังคมเป็นอย่างไร คนในพื้นที่อาจอยากเห็นสังคมที่ไม่เหมือนกับที่คนพื้นที่อื่นอยากเห็น ฉะนั้นเราจะทำอย่างไร เพราะพอเราบอกว่าอยากเห็นสังคมเป็นอย่างไร จะเกิดคำถามขึ้นอีกว่า **พร้อมที่จะจ่ายเท่าไรสำหรับการเห็นสังคมแบบนั้น** จ่ายเท่าไรในที่นี้ไม่ใช่เรื่องเงิน แต่หมายถึงว่าเราพร้อมจ่าย cost หรือลงทุนอย่างอื่นเท่าไรสำหรับสังคมที่เราต้องการ ยกตัวอย่าง เช่น การออกแบบบ้าน 1 หลัง อยากมีประตูที่ใหญ่ก็สร้างประตูใหญ่เฉยๆไม่ได้ ถ้าไม่แข็งแรงมันก็ทรุดได้ ฉะนั้นเราต้องสร้างเสาเข็มที่แข็งแรง การลงทุนในส่วนนี้ คือ การสร้างโครงสร้างหลักให้แข็งแรงเสียก่อน เสาเข็มต้องสร้างเพิ่ม ถ้าต้องการสร้างสังคมบางอย่างต้องมีการลงทุนอย่างอื่น คือ การปรับทัศนคติบางอย่าง ภาพบางอย่างของการเมืองการปกครอง หรือสังคมที่ปรารถนาเป็นอย่างไร ผมรู้สึกว่าคุณค่าความลำบากในการทำงาน คือ เราคิดถึงสิ่งที่ควรทำว่าเราจะอยู่ร่วมกันอย่างไรบนฐานที่ตัวเราเองอยากเห็น กระบวนการสันติภาพต้องอยู่บนพื้นฐานว่าเราอยากเห็นสังคมเป็นอย่างไร

สองประเด็นนี้ คือ เรื่องความสัมพันธ์ของมาตรการกับการออกแบบกระบวนการสันติภาพในแง่ของสิ่งที่ต้องลงทุน (cost) แม้จะเป็นนามธรรม แต่หากไม่ทำก็จะมีพลังที่จะเดินต่อ การทำงานด้าน

สันติภาพเป็นเรื่องยาก ความยากนี้ ถ้าเรามั่นใจว่ากำลังทำเพื่อสิ่งที่ปรารถนา
เราก็พร้อมที่จะเสียสละเพราะเชื่อว่าจะได้เห็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าทำไปโดยไม่เห็น
ปลายทางก็อาจทำให้ท้อได้

ลักษณะทั่วไปของงานภาคประชาสังคม เห็นว่ามี 2 แบบใหญ่

แบบหนึ่ง คือ งานที่มาจาก การวางแผน เกิดจากการคิดประชุมกัน
ว่าจะทำงานบางอย่าง เช่น สิ่งที่จะเกิดขึ้นในช่วงบ่ายนี้ว่าเราจะทำงานต่อไป
อย่างไร

แบบที่สอง คือ งานที่ทำโดยไม่วางแผน เป็นปฏิกิริยาโดยตรงต่อ
เหตุการณ์ เป็นการเห็นเหตุการณ์บางอย่าง แล้วภาคประชาสังคมจะเป็นกลุ่ม
หรือบุคคลที่เข้าไปทำเรื่องนั้นอย่างกะทันหันและทำให้เปลี่ยนทิศทางการ
แก้ปัญหาความรุนแรง

ยกตัวอย่าง ในเมืองหนึ่งของบอสเนีย ตอนที่ยูโกสลาเวียกำลังจะแตก
วันหนึ่งมีประชาชน 22 คนถูกยิงตัวกลางเมืองและถูกสังหารโดยทหารยิง
ซึ่งรอบ ๆ บ้านที่ 22 คนถูกสังหารนั้น มีบ้านของนักดนตรีเล่นเชลโลคนหนึ่งได้
เห็นเหตุการณ์ที่คนถูกยิงตรงหน้าแล้วทนไม่ไหว ใน 22 วันถัดไปโดยไม่ได้
วางแผนใดๆทั้งสิ้น เขาจึงลุกขึ้นไปเล่นเชลโลในจุดที่ประชาชนทั้ง 22 คนถูกยิง
ในวันแรกๆ ประชาชนไม่เข้าใจว่านักดนตรีคนนี้ทำอะไร สิ่งที่เขาทำเป็นเพราะ
นักดนตรีคนนี้ไม่อยากให้สิ่งที่เกิดขึ้นหายไปจากความทรงจำของผู้คน และจะ
เล่นเท่ากับจำนวนคนที่ถูกสังหาร ในเวลา 22 วัน ข่าวเรื่องนักดนตรีกระจายทั่ว
ประเทศและสื่อได้ลงข่าวทั่วโลก ทำให้คนหลายกลุ่มมองว่าเวลาเหตุการณ์
ร้ายแรงเกิดขึ้นมันไม่จำเป็นที่เราจะรับรู้เพียงอย่างเดียวแล้วมากลุ่มใจ แต่เรา
สามารถทำอะไรบางอย่างได้โดยไม่ต้องคิดวางแผนมาก่อน

สันติภาพ

งานทั้งแบบวางแผนและไม่วางแผนมีความสำคัญทั้งคู่ การพูดถึงประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ ไม่จำเป็นว่างานภาคประชาสังคมจะต้องวางแผนเสมอไป แต่บางครั้งคนในสังคมเองมีปฏิกริยากับสิ่งที่เกิดด้วยตัวเองหรือเพื่อน และไม่ยอมให้มันผ่านไป วิธีการเข้าใจประเภทงานภาคประชาสังคมนอกจากนี้ คือ ประเภทที่ไปร่วมกับโครงการของรัฐ หรือถ้าไม่เข้าร่วมก็เข้าไปมีอิทธิพลต่อโครงการของรัฐ อีกประเภทหนึ่ง คือ การริเริ่มแก้ปัญหาเองโดยไม่สนใจโครงการหรือนโยบายของรัฐ ทั้งสองประเภทนี้ก็เป็นประโยชน์ทั้งคู่ การแยกประเภทนี้ไม่ได้บอกว่าแบบไหนดีกว่ากัน แต่มันสำคัญทั้งคู่

ยกตัวอย่าง พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังเข้าสู่สภา คือพระราชบัญญัติ ศอ.บต. ใหม่ การเข้าสู่สภาจะมีผู้แทนจากพื้นที่ต่างๆมาถกเถียงกัน แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นความเห็นที่เพียงพอจากในพื้นที่ภาคใต้โดยเฉพาะ วิธีของภาคประชาสังคม คือ การไปออกความเห็นในสภาหรือจัดวงคุยกันเรื่องนี้ก่อน เช่น มาตราที่ 20 ในพระราชบัญญัติจะมีการตั้งสภาเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสมาชิก 50 คน มาตราที่ 20 เป็นเรื่องอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะให้คำปรึกษา คำถาม คือ อันนี้ต่างอะไรกับที่เคยทำมา 20-30 ปีก่อน จะเพียงพอหรือไม่ที่ตั้งสภาที่สมาชิก 50 คน มีอำนาจในการให้ความเห็นและคำปรึกษา เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ผิดจังหวะเวลาและย้อนยุคเหมือน 10 ปีก่อนหรือไม่ ทุกคนต้องคิดและออกไปแสดงความเห็นต่อมาตราต่างๆ นี่เป็นตัวอย่างของการมีส่วนร่วมในโครงการของรัฐ

ถ้าเป็นลักษณะของงานที่คิดขึ้นเอง คือ การคิดหารูปแบบเองและดำเนินโครงการเอง ตัวอย่างงานในกระบวนการสันติภาพของกลุ่มภาคประชา

สังคมต่าง ๆ มีคำถามยากประการหนึ่งในการทำงานเรื่องสันติภาพ คือ เราจะเรียนรู้จากที่อื่นได้อย่างไร ผมคิดว่าเป็นคำถามที่ทำทายนมาก เพราะมีจุดยืนได้หลายอย่าง เช่น บางกลุ่มไม่ยอมเรียนรู้จากประเทศอื่นเลย ส่วนบางกลุ่มก็เรียนรู้และทำตามจากประเทศอื่นทุกอย่าง ผมว่าทั้งสองทางอาจไม่เป็นที่เหมาะในบริบทที่ต่างกัน จากตัวอย่างที่กำลังจะพูดถึง ไม่ได้เลือกมาว่าเป็นตัวอย่างที่น่าจะทำ แต่ที่ผมเลือกมาเป็นตัวอย่างเพราะเป็นงานภาคประชาสังคมในบริบท ประวัติศาสตร์สังคมการเมือง และช่วงเวลาของเขาคือทำสิ่งนี้ออกมา ส่วนในบริบทหรือสังคมอื่น ๆ ก็จะทำในรูปแบบอื่น จริงๆ ไม่ใช่เป็นตัวอย่างงานเท่ากับตัวอย่างความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่แสดงออกมาในสถานการณ์ที่ยากลำบาก ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปแบบต่างกัน เป็นการเห็นความพยายามของคนที่ข้ามอุปสรรคในการที่ความคิดมันตัน และสามารถหาทางไปทางอื่นได้ พอเราฟังก็พยายามข้ามอุปสรรคในแบบของเรา กลุ่มที่อยากจะทำด้วยกัน 7 กลุ่ม คือ สตรี เยาวชน สื่อ ศาสนา สถาบันการศึกษา ศิลปิน และธุรกิจ แต่ละกลุ่มผมมีตัวอย่างเลือกมา 1 ตัวอย่าง เพื่อให้เห็นความพยายามคิดนอกกรอบของกลุ่มเหล่านี้ บางอย่างเป็นลักษณะงานที่วางแผน บางอย่างเป็นงานที่ทำกะทันหันแล้วค่อยวางแผนให้ดีขึ้น ซึ่งมีหลายแบบ

ปัญหา 4 เรื่องที่ภาคประชาสังคมอาจเผชิญในการทำงานด้านสันติภาพ ซึ่งผมว่าเป็นหัวใจอย่างหนึ่งที่ภาคประชาสังคมจะเริ่มมาทำงานนี้ โดยผมขอเสนอจากประสบการณ์ที่เคยทำงานมา คือ

1. การประสานงานระหว่างกลุ่มที่มีเป้าหมายระยะยาวเหมือนกัน แต่เป้าหมายระยะสั้นต่างกัน เป้าหมายระยะยาว คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แต่เป้าหมายระยะสั้นบางครั้งอาจสวนทางกัน การทำงานของกลุ่มหนึ่งอาจไปลบความคืบหน้าของอีกกลุ่มหนึ่ง ตัวอย่างที่

สันติภาพ

ชัด คือ กลุ่มสิทธิที่ทำงานด้านปกป้องสิทธิกับกลุ่มทำงานเรื่องการพูดคุยเจรจากับผู้ใช้ความรุนแรง สองกลุ่มนี้จะมีปัญหากันตลอดในทุกพื้นที่ เพราะกลุ่มหนึ่งมีเป้าหมายประณามการใช้ความรุนแรง และวิธีการที่ใช้ในการทำงาน คือ การชี้หน้าด่า ลงหนังสือพิมพ์บ้าง บางครั้งนำไปสู่การขึ้นศาล ก็เป็นวิธีการที่ทำให้ขายหน้าเพื่อปรับพฤติกรรม ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผลพอสมควรในบางพื้นที่ ขณะที่เรายู่ท่ามกลางความรุนแรง คนก็ยังคงใช้ความรุนแรงอยู่ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐหรือใคร หากจะลดความรุนแรงอย่างนั้น กระบวนการสันติภาพก็จะเดินต่อไปไม่ได้ จึงต้องมีการคุยกับคนที่ใช้ความรุนแรงให้ลดความรุนแรง ซึ่งคนที่ไม่คุยคือ คนที่ด่าว่าพวกเขา อีกฝ่ายจึงไม่ยอมออกมาคุย จึงเกิดปัญหา หากเรายู่ฝ่ายที่ส่งเสริมให้ลดความรุนแรงแล้วไปพูดกับฝ่ายทำงานด้านสิทธิให้ลดการใช้ความรุนแรง ในขณะที่ฝ่ายทำงานด้านสิทธิจะบอกว่าเขาบอกลงโทษกับกลุ่มที่ใช้ความรุนแรงทำไม กลุ่มที่ใช้ความรุนแรงโหดร้าย เราต้องเอาให้อยู่ ตรงนี้จึงกลายเป็นปัญหาที่ติดขัด เพราะไม่รู้จะอย่างไร ในเมื่อฝ่ายหนึ่งให้ความสำคัญกับความยุติธรรมจากการละเมิดสิทธิ ส่วนอีกฝ่ายให้ความสำคัญกับสันติภาพ ในความเห็นของผมคิดว่าเป็นการเข้าใจผิดว่าเรื่องสันติภาพและความยุติธรรมเป็นคนละเรื่องกัน สันติภาพและความยุติธรรมเป็นเรื่องเดียวกันที่ต้องประสานจังหวะ หากประสานได้ดีจะทำให้โอกาสทั้งสองอย่างเพิ่มขึ้น จังหวะเวลาเป็นแนวคิด (concept) ที่พยายามผลักดันใน 10 ปีที่ผ่านมา ไม่ให้แยกเรื่องความยุติธรรมกับสันติภาพ ซึ่งไม่มีประโยชน์ที่แยกจากกัน เพราะไม่มีใครอยากอยู่ในสังคมที่มีสันติภาพในความหมายที่ไม่มี ความรุนแรงแต่ไม่ผลักดันความยุติธรรม ปัญหาที่ยังไม่จบ การประสานงานแต่ละกลุ่มต้องร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้เป็นการส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพราะท่ามกลางความรุนแรง มีการละเมิดสิทธิมาก ถ้าลดปัญหาความรุนแรงได้ การละเมิดสิทธิจะลดลง และถ้าลดการละเมิดสิทธิได้ ทำให้คนโกรธน้อยลง

ความรุนแรงก็จะลดลงด้วย นี่คือตัวอย่างปัญหาระหว่างกลุ่ม ซึ่งกลุ่มต้องหาทางคุยกันว่าทำไมการทำงานถึงสวนทางกัน

2. การประสานงานระหว่างกลุ่มที่มีเป้าหมายระยะยาวต่างกัน
บางครั้ง เมื่อคิดถึงคำว่าภาคประชาสังคมยุคนี้ นี่ก็ว่าเป็นของดีหมด จริง ๆ แล้วภาคประชาสังคมคือทุกส่วนของสังคม ซึ่งรวมถึงคนที่ไม่อยากมีสันติสุข กลุ่มในสังคมที่เชื่อในการถืออาวุธออกไปปฏิบัติการเองแทนรัฐ และกลุ่มที่อาจไม่เห็นด้วยกับสันติวิธี การที่ทุกส่วนคือภาคประชาสังคมนี่คือปัญหา ถ้าเราบอกว่าภาคประชาสังคมมีเฉพาะกลุ่มที่คิดเห็นเหมือนเรา ระยะยาวไม่อาจแก้ปัญหาได้ ฉะนั้น ปัญหาคือทำอย่างไรที่จะรวมคนที่ไม่อยากอยู่ร่วมกันให้เข้ามาอยู่ด้วยกัน คือต้องให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม (Inclusive) มาก ในอดีตมักให้รัฐเป็นคนรวมและทำความเข้าใจ ซึ่งอาจไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด เพราะหากรัฐเป็นคนรวม ก็จะมีคนเข้าใจว่ามีส่วนใดส่วนหนึ่งเข้าข้างรัฐ ภาคประชาสังคมจึงต้องรวมกันเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายในการทำงานกระบวนการสันติภาพ

3. การประสานงานระหว่างภาคประชาสังคมในพื้นที่กับภาคประชาสังคมที่มาจากนอกพื้นที่ เรื่องนี้จะเป็นปัญหาหรือไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลาและสภาวะของปัญหา ณ จุดนั้น ผมขอยกตัวอย่าง องค์กรหนึ่งในพื้นที่แคชเมียร์ ซึ่งเป็นองค์กรสตรีที่ออกมาจากเครือข่ายของท่านดาไลลามะ ที่มาจากข้างนอก ชื่อว่าวิชคอร์ป โดยเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกจากทั้งคนฮินดูและคนแคชเมียร์ทั้งสองข้าง เมื่ออยู่ได้ระยะหนึ่งจึงรู้ตัวว่าถ้าจะให้มีความยั่งยืนต่อไปจะต้องถอนออก แล้วตั้งกลุ่มของตัวเองเป็นแคชเมียร์จริงๆ มีการสนับสนุนด้วยงบประมาณของตัวเอง การเคลื่อนไหว (Dynamics) ระหว่างภาคประชาสังคมที่อยู่ในพื้นที่ความรุนแรงและนอกพื้นที่ตรงนี้ต้องดูความเหมาะสมตามจังหวะเวลาความพร้อม การเข้ามาช่วยสนับสนุนภาค

ประชาสังคมในพื้นที่ช่วงหนึ่งจากภาคประชาสังคมนอกพื้นที่นั้น ต้องดูว่าลง
เวทีเมื่อไร หรือลงเป็นหรือไม่ เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดูว่าการสนับสนุนที่เข้ามาใน
พื้นที่เป็นอย่างไร ตัวอย่างในภาคใต้ งานกระบวนการสันติภาพของภาคประชา
สังคมในความเห็นของผมมีจำนวนมากที่ต้องทำซึ่งไม่อยู่ในพื้นที่แต่เกี่ยวกับ
กรุงเทพฯ เช่น การดูเรื่องพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ การตรวจสอบงบประมาณ เป็นต้น ในหลายประเทศมีปัญหาว่าทำไม
การประสานงานระหว่างภาคประชาสังคมในพื้นที่กับนอกพื้นที่จึงเป็นเรื่องยาก

4. อิทธิพลของแหล่งทุน เป็นเรื่องจริงว่าภาคประชาสังคมต้อง
อาศัยแหล่งทุนภายนอกเพราะไม่มีทุนเพียงพอ ปัญหาอิทธิพลของแหล่งทุนมี
หลายประการ ประการหนึ่ง คือ การกำหนดลักษณะงาน เพราะคิดว่าถ้าไม่อยู่
ในพื้นที่คล้ายกับว่าไม่ได้ทำงานจริง ฉะนั้น หากไม่มีเงินทำงาน ก็มาขอแหล่ง
ทุน แล้วเข้าไปทำในพื้นที่ ทั้งที่ไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริง ลองย้อนดูปัญหาข้อที่
3 การหาจังหวะ ความสัมพันธ์ และวิธีการที่จะทำงานเคียงข้างกันระหว่าง
องค์กรจากภายนอกและภายในพื้นที่นั้น ไม่ได้ทำบนพื้นฐานความคิดอย่าง
เดียว แต่มีแรงกดดันจากแหล่งทุนที่อื่นด้วย ปัญหาของแหล่งทุนไม่ได้มี
เพียงแต่ว่ามันทำงานอยู่ที่ไหน แต่มีปัญหาเรื่องการเขียนรายงานด้วย
เวลาภาคประชาสังคมต้องใช้แหล่งเงินจากที่อื่นก็ต้องทำรายงานด้วย ทำให้
การทำรายงานสำคัญกว่างาน เพราะเป้าหมายสูงสุด คือ การทำรายงานให้
ผ่านการตรวจสอบจากแหล่งเงินทุน ส่วนผลจริงๆที่ได้เป็นเป้าหมายรอง
ทั้งหมดนี้อยู่บนพื้นฐานความหวังดีและเจตนาดี แต่คนไทยเห็นความสำคัญผิด
ไปที่ตัวรายงานมากกว่าผลการทำงาน

นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญซึ่งผมอยากเกริ่นให้ได้คิด คือ แหล่งทุนต้อง
สื่อสารกับคนที่สื่อกันได้ อันนี้คือปัญหาใหญ่ที่สุด เพราะคนที่มีความคิดที่
สำคัญที่สุดในการแก้ปัญหาอาจบังเอิญสื่อสารไม่ได้กับแหล่งทุน นี่เป็น

การเอาวิธีเป็นตัวตั้งแล้วเอาปัญหาเป็นตัวรอง หากคนนี้เป็นคนที่คิดดีที่จะแก้ปัญหาได้ก็ต้องหาวิธีสื่อสารกันให้ได้ แต่ถ้าสื่อสารไม่ได้ ก็อาจหาคนที่มีความคิดใกล้เคียงกันที่จะสามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาและวิธีคิด ซึ่งอาจจะมีน้อยไม่กี่กลุ่ม และก็ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่แท้จริง วิธีแก้ อาจเป็นสิ่งที่ต้องพูดคุยตอนแบ่งกลุ่มว่าเวลาประชาสังคมจะเข้ามามีบทบาทและต้องใช้ทุนแต่ไม่สามารถสื่อสารกับแหล่งทุนได้ แปลว่าจะมีช่วงหนึ่งเป็นช่วงศึกษาเรียนรู้กันว่าจะสื่อสารกันอย่างไร บางแหล่งทุนเข้าใจปัญหาก็คงจะไม่เรียกร้องอะไรเกี่ยวกับโครงสร้าง แต่บางแหล่งทุนยอมเรื่องนี้

คำถามจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

คุณราณี หัสรังสี: น่าสนใจในเรื่องกระบวนการสันติภาพ ถ้าคิดกันว่าอยากสร้างประตูใหญ่ ก็ต้องคิดว่าจะออกแบบประตูใหญ่อย่างไร และการจะสร้างฐานรองรับประตูใหญ่เพื่อให้หลาย ๆ คนได้ใช้ประตูใหญ่นี้ ควรคิดถึงอะไรบ้าง จึงอยากถามอาจารย์ให้เห็นเป็นแนวทางกว้างๆ

คุณพุทธณี กางกั้น: จากที่ฟังมามีคำถามสำคัญ 2 ประการ คำถามแรก คือ โดยส่วนตัวแล้วสงสัยว่าภาคประชาสังคมในส่วนอื่นต้องการสันติภาพจริงหรือไม่ เพราะภาคประชาสังคมมีสองกลุ่มซึ่งไม่แน่ใจว่าเขาต้องการสันติภาพหรือไม่ กลุ่มแรก คือ กลุ่มของรัฐ ตัวอย่างที่อาจารย์ยกเรื่องไอบาแย จะเห็นว่าผู้กระทำเป็นเจ้าหน้าที่รัฐและการนำเจ้าหน้าที่รัฐเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทำได้ยากมาก อยากรู้ก็ตาม อาจมีกลุ่มรัฐที่ต้องการสันติภาพเช่นกัน กลุ่มที่สองคือ กลุ่มผู้ใช้ความรุนแรงในพื้นที่ที่ต้องการสันติภาพหรือไม่ หรือเขาอาจต้องการแต่ไม่แน่ใจว่าจะเป็นเวลานี้หรือไม่ อย่างที่อาจารย์บอกว่ารัฐใช้ความรุนแรง ทำให้ผู้ก่อความรุนแรงใช้ความรุนแรง แล้วรัฐก็ใช้ความรุนแรงตอบโต้เป็นวงเวียนอย่างนี้ เราอยู่ตรงนี้เราบอกว่าเราต้องการสันติภาพ แต่ภาคประชาสังคมอื่นอาจไม่อยากได้สันติภาพ แล้วเราจะทำอย่างไร

สันติภาพ

คำถามที่สอง จากการทำงานและได้สัมผัสกับคนทำงานในภาคประชาสังคม แต่อาจน้อยกว่าคนอื่น ๆ ในที่นี้ จริง ๆ แล้วภาคประชาสังคมเองก็คิดเหมือนกันหรือไม่ คล้ายกับที่อาจารย์บอกว่าภาคประชาสังคมอาจมีความต่างเท่าที่ทำงานมา การมองปัญหาของภาคประชาสังคมเองมีความแตกต่างกันมาก ถ้าจะทำงานในเรื่องสามจังหวัด เราละเลยไม่ได้ในการมองมิติทางสังคมวิทยาของพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมและศาสนา แต่ก็รู้สึกได้ว่าวัฒนธรรมและศาสนาของคนในพื้นที่ก่อให้เกิดการชนกันทางวัฒนธรรมการทำงานของคนนอกพื้นที่ด้วยเช่นกัน และไม่แน่ใจว่าองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานในพื้นที่มองคนมลายูมุสลิมหรือชาวบ้านในสายตาแบบเดียวกันหรือไม่ บางกลุ่มอาจมองด้วยความเห็นใจเพราะเขาเป็นเหยื่อ หรืออีกกลุ่มอาจมองว่าคนมลายูมุสลิมเป็นผู้ก่อความรุนแรง ความคิดแบบนี้ยังมีอยู่ในคนทำงานภาคประชาสังคมหลาย ๆ กลุ่ม ซึ่งการมองแบบนี้นำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาที่ต่างกัน ปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ คือ มีบางกลุ่มที่เข้าข้างคนมลายูมุสลิมมาก ๆ ในขณะที่บางกลุ่มไม่ชอบและต่อต้านไปเลย ถ้าเป็นแบบนี้จะเห็นได้ว่าในภาคประชาสังคมเองก็มีความคิดที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก แล้วการสร้างกระบวนการสันติภาพไปด้วยกันจะเป็นไปได้จริงหรือไม่

อาจารย์มารค ตามไท: เราลองมาแลกเปลี่ยนความเห็นในประเด็นสุดท้ายก่อน อย่างที่ผมบอกไปว่ามีกลุ่มที่เห็นไม่เหมือนกันได้ มีคนไม่อยากมีสันติภาพแล้ว มีกลุ่มต่างๆ ที่หยิบอาวุธไปปฏิบัติการเองในภาคประชาสังคม นั่นก็คือความยากของภาคประชาสังคม ภาคประชาสังคมไม่ได้มีความหมายโรแมนติกว่าเป็นกลุ่มที่ปรารถนาความดี แต่ในความเป็นจริงหมายถึงคนที่อยู่ในพื้นที่ มีเป้าหมายต่างกัน บางเป้าหมายอาจไม่สนับสนุนการอยู่กันอย่างสันติก็มี เพราะไม่อยากจ่ายราคาของมัน คำถามสำคัญ คือ ภาคประชาสังคมที่มีความเห็นต่างกันจะทำอย่างไร การแก้ไขความต่างนี้อาจจะเป็นว่าไม่ทำ

อะไร ให้รัฐเข้ามาพยายามทำ หรือภาคประชาสังคมทำเอง และถ้าทำก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย ต้องคิด แต่มันก็มีขั้นตอนและองค์ความรู้ที่สามารถศึกษาได้ ถ้ากลุ่มหนึ่งซึ่งไม่ค่อยอยากอยู่อย่างสันติมีคุณค่าบางอย่างร่วมกับกลุ่มเล็กที่อยากอยู่อย่างสันติ เราก็นำกลุ่มเล็กมาคุยกันก่อน มันมีวิธีที่จะจัดการกับกลุ่มที่เห็นต่างในประชาสังคมโดยการหาจุดร่วมของกลุ่มเล็ก แล้วจากนั้นจึงดึงกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยเข้ามา เรียกว่า การพูดคุยแบบ **Single Identity**

คำถามเรื่องพื้นฐานการสร้างประตูไปสู่สันติภาพ จากประสบการณ์ที่ผมทำมา คือ เราแก้ปัญหาทั้งหมดไม่ได้ แต่เราวาดฝันว่าสังคมจะเป็นอย่างไรได้ แต่จะเริ่มทำโดยไม่พูดถึงความฝันเลยไม่ได้ เพราะมันจะไปคนละทาง อาจต้องทำคู่กัน ในขณะที่ทำงานด้านรูปธรรม ก็ต้องคุยกันไปด้วยว่าเราจะอยู่ร่วมกันในสังคมที่ปรารถนาอย่างไร มันจะได้เห็นว่าการปรับทิศทางกันไป เพราะผมหวังว่าถ้าต่างคนต่างทำตามเป้าหมายของตัวเองโดยที่ตอนต้นร่วมกันเพราะคิดว่ามีเป้าหมายเดียวกัน เมื่อถึงจุดหนึ่ง มันจะมีปัญหาว่าอยากอยู่กันอย่างไร

ขอยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นลักษณะที่ต่างมาก ซึ่งคนทำงานภาคประชาสังคมในภาคใต้ต้องข้ามผ่านไปได้ ในอาร์เจนติน่า มีคนถูกรัฐอุ้มไปเยอะมากเมื่อ 30 ปีก่อน ส่วนมากเป็นคนที่อายุน้อยและ ตั้งท้องอยู่ เมื่อลูกเกิดมาจะถูกนำไปขาย ปัญหาที่เจ็บปวดคือ ปู่ตายายเจ็บปวดว่าหลานไม่อยู่ นี่เป็นปัญหาเฉพาะที่บางแห่งไม่มี การที่ประชาชนถูกรัฐอุ้มไปก็กังวลไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอะไร เด็กที่ถูกส่งออกไปขายได้มีการทวงคืน ซึ่งมีโครงการที่ทำ เรื่องนี้สะท้อนความยากลำบากในการทำงานอย่างเช่นเรื่องเด็กที่ทั่วโลกก็มีปัญหาเด็กแตกต่างกัน

คุณมันโซร์ สาและ: ผมอยากให้อาจารย์ช่วยอธิบาย **Concept** เรื่อง **Peace** ในสายตาของอาจารย์เพราะมันอาจไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน เช่น รัฐบาลบอกว่าอยากให้ความสันติสุขกลับมาเหมือนอย่างเก่า แต่คนที่นี่จะถามว่าอยู่อย่างเก่านั้น เราอยู่อย่างถูกกดหรือไม่ หรือเราจะอยู่แบบสัญญาประชาคมใหม่ คำว่า “สันติภาพ” ของคนในพื้นที่อาจเกี่ยวข้องกับศาสนาและไม่เกี่ยวกับรัฐ แต่คนอยู่ดีกินดี ผมคิดว่าสันติภาพเป็นคำที่ละเอียดอ่อนและมีหลายเวอร์ชัน ผมจึงอยากถามอาจารย์ในเรื่องนี้

อาจารย์มารค ตามไท: คำถามนี้เป็นคำถามที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง แต่ความเห็นของผมไม่ได้สำคัญเลยที่ผมเข้าใจสันติภาพอย่างไร ไม่สำคัญที่ผมจะอธิบายอย่างไร สิ่งสำคัญอยู่ตรงภาคประชาสังคมที่จะเป็นผู้บอกให้รัฐเข้าใจว่าคนคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องการอยู่อย่างสันติสุข เรื่องนี้เราต้องบอก ผมไม่มีความสำคัญที่จะเล่าความคิดของผมให้ทั้งที่นี้หรือรัฐฟัง แต่มีประเด็นเดียวที่อยากตั้งเวลาตอบคำถามนี้ คือ ต้องเข้าใจว่าประชาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้กว้างมาก ความหลากหลายอาจมากกว่าที่เราอยากยอมรับกัน อย่างน้อยไทยพุทธก็มีกลุ่มหนึ่ง การอยู่อย่างสันติสุขบนพื้นฐานศาสนาก็จะมีสองกลุ่ม คือ ไทยพุทธ กับ มุสลิม ภาพที่จะสร้างต้องเป็นเรื่องที่คุยกัน แต่ไม่ใช่คุยกันเองในประชาสังคมเท่านั้น ต้องสื่อให้รัฐเข้าใจด้วย เพราะรัฐมีบทบาทเยอะและมีงบประมาณที่ลงไปมาก เราต้องบอกเพื่อสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้ยกขึ้นมา นั้น อย่าคิดถึงตัวอย่างพวกนี้เพื่อที่จะทำตาม แต่ให้เป็นตัวอย่างของการจะแก้ปัญหาบรรดาให้เห็นการจัดลำดับความคิดในการแก้ปัญหา และคิดให้เป็นระบบกลุ่มทำงานด้านเยาวชน เช่น สภาเยาวชนโคโซวา เป็นการรวมตัวกันเฉยๆ

ของเยาวชนเอง และพยายามหาวิธีง่ายๆ เข้าไปในค่ายผู้ลี้ภัยแล้วทำกิจกรรม
ต่างๆ เช่น กีฬา ดนตรี กิจกรรมรักษาความสะอาด ให้ความรู้วิธีป้องกันกับ
ระเบิด กลุ่มเยาวชนพูดคุยกันเองรู้เรื่องและก่อให้เกิดกำลังในสภาพแวดล้อมที่
รุนแรง ในขณะที่ผู้ใหญ่ทำงานกับเยาวชนแล้วกลับไม่ได้ผล ตัวอย่างกลุ่ม
ทำงานด้านศาสนา เช่น กลุ่มนากาแลนด์ เป็นกลุ่มชาวคริสต์ ขณะที่คนส่วนใหญ่
ใหญ่ในประเทศอินเดียเป็นฮินดู ตลอดเวลารัฐบาลอินเดียพยายามชักชวนกลุ่ม
กองกำลังของนากาแลนด์ 2-3 กลุ่ม มาพูดคุยกันเพื่อเข้ากระบวนการสันติภาพ
แต่ไม่สำเร็จ เพราะว่ากลุ่มกองกำลังไม่ไว้วางใจรัฐบาล ผู้นำศาสนาจึงเป็นคนไปคุย
กับกลุ่มที่ใช้อาวุธซึ่งเป็นสมาชิกในคริสตจักรนากาแลนด์ อีกทั้งผู้นำศาสนาเป็น
คนกลางที่พูดคุยกับรัฐบาลอินเดียเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาลดความรุนแรง

อาจารย์ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว: ถ้าไม่มีคำถามเพิ่มเติม ตอนนี้เรา
คงอยากพูดคุยกันแล้ว ข้อสังเกตจากคำถามและคำตอบ เราจะหาจาก
อาจารย์มารคไม่ได้ แต่ต้องมาจากพวกเราเองทั้งหมด วันนี้เป็นการจัด
เพื่อให้เราได้แลกเปลี่ยนกัน ไม่ว่าจะมีความหมายของสันติภาพ วิธีการที่จะ
ทำงานร่วมกัน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมการทำงาน เหล่านี้เป็นโจทย์ที่เรา
ต้องคุยเพื่อหาคำตอบร่วมกัน

สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

ประเด็นที่ 1:

ทบทวนบทบาทการทำงานภาคประชาสังคมกับ การเปลี่ยนแปลงสู่สันติภาพ

การทบทวนบทบาทการทำงานของภาคประชาสังคมกับการเปลี่ยนแปลงสู่สันติภาพนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นหลักที่ได้มีการพูดคุยกัน คือ ความสำเร็จที่ผ่านมา และปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

1.1 ความสำเร็จที่ผ่านมา

- 1) ภาคประชาสังคมเริ่มมีการรวมกลุ่มกันทำงานในรูปแบบของเครือข่ายมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบที่ร่วมกันทำงานด้วยจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม หรือการรวมตัวกันของภาคประชาสังคมจาก 22 องค์กร ซึ่งถือเป็น

- จุดเริ่มต้นที่ดีที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันหลังจากที่เกิดปัญหาขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
- 2) **พื้นที่สาธารณะสำหรับให้ภาคประชาชนได้มีโอกาสพูดคุยกันมีมากขึ้น** และสามารถเรียนรู้การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมต่างๆมากขึ้น ซึ่งพูดได้ว่าสังคมเริ่มเปิดกว้างมากขึ้น มีการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมกันมากขึ้น
 - 3) **ประชาชนเริ่มเรียนรู้ในการปกป้องสิทธิของตัวเองมากขึ้น** ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการทำงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและกฎหมายในพื้นที่ เช่น ศูนย์ทนายความมุสลิม ที่ลงพื้นที่ทำกิจกรรม พูดคุย และทำงานกับชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านให้การตอบรับการทำงานเป็นอย่างดี โดยเห็นได้จากสถิติการร้องเรียนตั้งแต่ปี 2550 ที่ศูนย์ทนายความมุสลิมมีเพิ่มมากขึ้น
 - 4) **สถาบันการศึกษาใช้ความรู้เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหามากขึ้น** ดังเช่น กรณีของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีที่พยายามนำเสนอโมเดลในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และทางชุมชนต่างๆก็มีการนำหลักศาสนามาใช้ในการพัฒนามากขึ้น เช่น งานของเครือข่ายชุมชนศรัทธา
 - 5) **สื่อทางเลือกในพื้นที่มีเพิ่มขึ้น** ทำให้ประชาชนสามารถเลือกบริโภคสื่อกระแสรองได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการยกระดับการนำเสนอข้อมูลและข้อเท็จจริงให้สาธารณะได้รับรู้และวิเคราะห์อย่างรอบด้านมากขึ้น
 - 6) **การทำงานในพื้นที่ที่ผ่านมา องค์กรภาคประชาสังคมสามารถเข้าถึงชุมชนได้มากขึ้นตามลำดับ และสามารถทำงานได้ตามความต้องการของชุมชนมากขึ้น**

- 7) การทำงานของภาคประชาสังคมได้สร้างความเปลี่ยนแปลงบางส่วนในระดับบนเชิงนโยบาย รวมทั้งองค์กรต่างๆในกรุงเทพฯก็มีการเปลี่ยนแปลงด้วย

1.2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

- 1) การทำกิจกรรมต่างๆขององค์กรภาคประชาสังคมยังคงถูกจับตามองจากรัฐอย่างหวาดระแวง ทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัยในการทำงาน ยกตัวอย่างผู้ที่ทำงานด้านการพัฒนาโดยเฉพาะงานพัฒนาที่มีลักษณะคัดค้านรัฐกลับถูกข่มขู่คุกคาม เช่น ถูกค้น หรือถูกยิง วิธีแก้ปัญหาคือเฉพาะหน้าที่ทำกัน คือ เข้าไปเจรจากับฝ่ายกำลัง (กองทัพ) โดยบอกว่ากลุ่มหรือองค์กรนี้มาทำงานด้านการพัฒนาและเมื่อลงมาทำแล้วก็หยุดไม่ได้ บางองค์กรที่เข้าไปเจรจาแบบนี้ในยุคที่ทหารพอจะเข้าใจก็สามารถทำงานต่อไปได้โดยที่ต้องประนีประนอมทำงานร่วมกับรัฐ เป็นความพยายามที่องค์กรพัฒนาเอกชนจะอยู่ทำงานต่อไปในพื้นที่ หรือกรณีที่เคยช่วยสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งได้เข้าช่วยเหลืออุซตาสของโรงเรียนนิโรจน์วิทยา แต่หลังจากเคยช่วยได้ไปช่วยแล้วกลับถูกขึ้นชื่อบัญชีดำในฐานะผู้สนับสนุนแนวร่วม นี่คือผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นและไม่น่าจะเอื้อต่อการเกิดสันติภาพ โจทย์สำคัญคือจะทำอย่างไรให้ภาครัฐเข้าใจบทบาทการทำงานในแบบขององค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ โดยรัฐต้องยอมรับในสิ่งเหล่านี้อย่างจริงจัง และพยายามดึงคนในพื้นที่มาแก้ปัญหาเอง

- 2) การทำงานขององค์กรภาคประชาสังคมบางครั้งมีความซ้ำซ้อนกัน และมีการแย่งชิงทรัพยากรและกลุ่มเป้าหมายกันในลักษณะที่มี ข้อมูลหรือประเด็นต่าง ๆ แต่ไม่แลกเปลี่ยนบอกต่อกันให้กับองค์กรที่ ทำงานคล้ายคลึงกัน ขาดการประสานงานเชื่อมโยงและขาดการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานจึงมีลักษณะแยกส่วน ไม่มีเวที ให้องค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานในพื้นที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งเวทินี้รวมถึงระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมด้วย เนื่องจากขาดผู้ที่จะมาออกแบบการทำงานและบริหารจัดการร่วมกัน
- 3) องค์กรภาคประชาสังคมบางส่วนที่รับเงินสนับสนุนจากแหล่ง ทุนภายนอก ไม่สามารถกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหาเองได้ เนื่องจากถูกแหล่งทุนกำหนดไว้แล้ว หรือบางกรณีองค์กรที่รับทุนก็ไม่ กลับบอกความต้องการของตัวเอง การทำงานจึงมักเป็นไปตามความ ต้องการของแหล่งทุน
- 4) งบประมาณจำนวนมากจากรัฐที่ทุ่มลงมาในพื้นที่นั้นยังกระจุกตัว นอกจากจะไม่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่แล้ว ยังไม่มีการกระจายให้กับ องค์กรภาคประชาสังคมด้วย ทำให้ประสบปัญหาขาดเงินทุนในการ ดำเนินงาน ซึ่งการเข้าถึงแหล่งทุนภายนอกของคนทำงานในพื้นที่ จริง ๆ ก็ยังมีข้อจำกัด และมักจะไม่ได้รับเงินสนับสนุนในระยะยาว เนื่องจากเขียนรายงานไม่เก่ง
- 5) การประเมินผลการทำงานต่าง ๆ ยังขาดการมีส่วนร่วมอย่าง แท้จริงระหว่างผู้ให้ทุน ผู้ดำเนินการ และผู้รับผลประโยชน์ ซึ่งการ

สันติภาพ

ประเมินผลร่วมกันนี้มีความจำเป็นเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในการจัดการโครงการในอนาคต

- 6) การขาดบุคลากรที่มีจิตสาธารณะในการทำงาน เมื่อเทียบกับปริมาณงานที่มีจำนวนมาก ทำให้การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาที่ต้องใช้เวลามากขึ้น และทำให้การทำงานยังไม่อาจครอบคลุมได้ทั่วถึงทุกพื้นที่
- 7) ประชาชนสิ้นหวังกับกระบวนการยุติธรรม จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาชาวบ้านรู้ดีเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ไม่สามารถพึ่งพากระบวนการยุติธรรมได้ มีคำสั่งศาลที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นธรรม เช่น กรณีของตากใบ และข้าราชการของกระบวนการยุติธรรมกลับมีส่วนในการสร้างปัญหาด้วย เช่น พรก.ฉุกเฉินฯ หรือ การจับผู้นำศาสนาไปคุมขังโดยไม่มีความผิด เป็นต้น
- 8) ผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาในพื้นที่ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหา และขาดศักยภาพในการเสนอและวิเคราะห์ปัญหาของตัวเอง

ประเด็นที่ 2:

การเสริมพลังและสร้างศักยภาพภาคประชาสังคม

- 1) รัฐต้องไม่แทรกแซงการทำงานของภาคประชาสังคม ให้ความไว้วางใจและมีทัศนคติที่ดีต่อภาคประชาสังคมมากขึ้น และอาจต้องมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐระดับปฏิบัติการมีทัศนคติที่สอดคล้องกับแนวทางสันติภาพมากขึ้น

- 2) การเพิ่มบทบาทภาคประชาสังคมในพื้นที่ให้เข้าสู่องค์กรที่มีอำนาจตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างศักยภาพของประชาสังคม เช่น มีบางคนเสนอให้ตั้งทบวงของสามจังหวัด หรือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานของ ศอ.บต มากขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมายังมีพื้นที่น้อย ซึ่งไม่แน่ใจว่ารัฐเปิดให้บ่อยหรือเราเองยังไม่เปิด ดังนั้น จึงควรเปิดพื้นที่ในส่วนนี้ให้มากขึ้น และถือว่าเวทีวันนี้ก็เป็นอีกโอกาสหนึ่งของการเปิดพื้นที่ภาคประชาสังคม
- 3) รัฐต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้าถึงแหล่งงบประมาณ เนื่องจากภาคประชาสังคมเป็นงานอาสาสมัครและไม่มีแหล่งทุนของตัวเอง ฉะนั้นในการทำงานเพื่อให้เกิดผลรูปธรรม รัฐต้องเปิดช่องทางส่วนนี้โดยมีนโยบายชัดเจนที่จะให้งบประมาณกับภาคประชาสังคมในการทำงาน
- 4) การเลือกรับแหล่งทุน ผู้เข้าร่วมประชุมบางส่วนให้ความสนใจกับการพิจารณาว่าเป้าหมายและวิธีการทำงานขององค์กรแหล่งทุนกับองค์กรรับทุนมีความคล้ายคลึงกันและสามารถทำงานร่วมกันได้หรือไม่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อไปในอนาคต และเมื่อได้รับงบประมาณมาแล้ว จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะสามารถสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ด้วย

สันติภาพ

- 5) ภาคประชาสังคมจากส่วนกลางจะสามารถเป็นตัวเสริมการทำงานของกลุ่มในพื้นที่ในลักษณะของงานวิชาการหรือการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับสันติวิธีและความรุนแรง ตลอดจนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณที่ต่อเนื่อง
- 6) ภาคประชาสังคมต้องมีการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องมีการสร้างจิตวิญญาณหรือสามัญสำนึกในการทำงานให้มากขึ้น ซึ่งเชื่อว่าจะมีส่วนช่วยสร้างสันติภาพได้

ประเด็นที่ 3:

การทำงานในระยะต่อไปและการสร้างเครือข่าย

เพื่อสันติภาพ (PeaceNet)

ข้อสรุปจากที่ประชุมเกี่ยวกับการทำงานระยะต่อไปในส่วนของเครือข่ายนั้น เห็นว่าน่าจะมีทั้งการเชื่อมประสานการทำงานกันทั้งระหว่าง

ภาครัฐกับภาคประชาสังคม และระหว่างภาคประชาสังคมที่ทำงานในด้าน
ต่างๆด้วยตนเอง โดยอาศัยกลไกการทำงานดังนี้ คือ

**3.1 ตั้งกลไกกลาง/ภาคีร่วมมือทำงานระหว่างภาครัฐและภาคประชา
สังคมในรูปแบบบูรณาการบนพื้นฐานของการไว้วางใจกันและกัน เพื่อ
สร้างการมีส่วนร่วมและเชื่อมการทำงานจากทุกภาคส่วนผ่านกลไก
เครือข่าย เพื่อทำหน้าที่;**

- 1) เป็นกลไกกลางในการประสานงานทุกภาคส่วนและสร้างความ
ไว้วางใจระหว่างกัน
- 2) จัดเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานหรือในประเด็นอื่นๆที่
เห็นร่วมกัน ซึ่งควรจัดอย่างสม่ำเสมอ
- 3) กำหนดยุทธศาสตร์และวางแผนปฏิบัติงานในการแก้ปัญหาและ
การทำงานระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมที่ชัดเจน
- 4) ตั้งส่วนรับเรื่องราวร้องทุกข์ของชาวบ้านร่วมกัน เพราะปัจจุบัน
องค์กรรับเรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐไม่ค่อยมีคนไปร้องเรียน ในขณะที่
องค์กรรับเรื่องราวร้องทุกข์ของภาคประชาสังคมก็มีงานเข้ามาและ
ไม่สามารถจัดการได้ทัน

3.2 ตั้งองค์กรหรือเครือข่ายระหว่างภาคประชาสังคมด้วยตนเอง

การสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมร่วมกันอาจจะทำได้ 2 แนวทาง
คือ

สันติภาพ

1) ตั้งองค์กรร่วม/สมาคม/สมัชชา/สภาประชาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ชัดเจนสำหรับการทำงาน หรือ

2) สร้างกลไกประสานงานร่วมเป็นเครือข่ายหลวมๆ ซึ่งอาจจะเรียกว่า “เครือข่ายประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ” หรือเวที (Forum) แลกเปลี่ยนระหว่างกัน

โดยในแนวทางแรกนั้น จะเป็นการตั้งสมัชชาประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้/ สภาองค์กรบูรณาการสามจังหวัดชายแดนภาคใต้/ หรือสภาประชาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในเบื้องต้นอาจเริ่มจากเครือข่าย 22 องค์กร รวมกับองค์กรภาคประชาสังคมอื่นๆทั้งจากในและนอกพื้นที่เข้ามาเสริม แล้วค่อยๆขยายวงกว้างออกไป

ในขณะที่แนวทางที่สอง จะเป็นการสร้างกลไกการประสานงานร่วมเป็นเครือข่ายหลวม ๆ หรือเวที (Forum) แลกเปลี่ยนระหว่างกันเท่านั้น เนื่องจากเกรงว่าหากจัดตั้งเป็นองค์กรเดียวกันแล้วอาจจะเกิดความวุ่นวายได้

ทั้งนี้ทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรวมตัวกันในแนวทางใด ก็ควรที่จะมีทีมหรือคณะทำงานซึ่งทำหน้าที่ในการประสานงาน การบริหารจัดการ และเสริมสร้างศักยภาพในเชิงวิชาการด้วย โดยอาจมีการรวมพลังใน 3 ระดับ คือ ระดับพื้นที่เองในส่วนของชาวบ้าน ระดับคนทำงานในพื้นที่ด้วยกัน และระดับส่วนกลาง ซึ่งทั้ง 3 ระดับต้องเชื่อมโยงกัน โดยวัตถุประสงค์และกิจกรรมของเครือข่ายอาจจะมีดังต่อไปนี้

3.2.1 วัตถุประสงค์เบื้องต้น

- 1) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้มีพลังต่อรองกับภาครัฐว่าพื้นที่ต้องการอะไร โดยสันติวิธี

- 2) เพื่อตรวจสอบ ทบทวน และประเมินผลการทำงานของภาคประชาสังคมด้วยตนเอง
- 3) เพื่อกำหนดทิศทางในการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันสำหรับการสร้างพลังผลักดันร่วม
- 4) เพื่อผลักดันนโยบายที่เห็นร่วมกัน
- 5) เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของสาธารณะในเรื่องความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยต้องทำให้เป็นกระแสใหญ่

3.2.2 กิจกรรมบางส่วนที่อาจจะดำเนินการได้

- 1) จัดเวทีให้องค์กรต่างๆได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทำความเข้าใจบทบาทการทำงานของกันและกัน และทบทวนการทำงานของตัวเองเหมือนในวันนี้ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง
- 2) จัดเวทีให้องค์กรต่างๆได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมผลักดันในประเด็นที่ส่งผลต่อการทำงานร่วมกัน เช่น
 - การพิจารณาแนวทางการบังคับใช้กฎหมายพิเศษ 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายใน

สันติภาพ

ราชอาณาจักร พ.ศ.2551 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
มาตรา 21

- การรณรงค์เขตปลอดอาวุธ (Peace Zone)
- 3) สร้างยุทธศาสตร์ร่วมกันของภาคประชาสังคม ซึ่งสามารถทำได้ 2 แนวทาง คือ สร้างยุทธศาสตร์ระหว่างองค์กรในภาพรวมเหมือนที่เราทำในวันนี้ หรือสร้างยุทธศาสตร์ตามสายงานต่างๆ เช่น สายงานกลุ่มสิทธิ กลุ่มเยาวชน กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น โดยเมื่อต่างกลุ่มต่างสร้างยุทธศาสตร์การทำงานของตัวเองแล้ว จึงนำมารวมกันเป็นภาพใหญ่
- 4) ตั้งกองทุนสวัสดิการคนทำงาน เพื่อดูแลคนทำงานด้วยตนเอง
- 5) นำข้อเสนอและข้อสรุปจากการจัดเวทีขององค์กรต่างๆ สื่อสารเผยแพร่ต่อไปยังองค์กรสาธารณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแก้ปัญหาให้ได้รับรู้

ประเด็นอื่นๆ: ควรให้มีการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น
อย่างเป็นรูปธรรม เข้มขัน และถ่วงหน้า เพื่อให้ท้องถิ่นมีสิทธิในการ
กำหนดเรื่องต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของชาวบ้านได้ ซึ่งการกระจาย
อำนาจนี้ควรทำทั้งด้านการคลัง เนื่องจากงบประมาณส่วนใหญ่ในปัจจุบันยังคง
กระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลาง และในด้านการบริหาร โดยให้ตำรวจหรือข้าราชการ
ท้องถิ่นเป็นคนในพื้นที่ สามารถพูดภาษาของท้องถิ่นได้ และที่สำคัญคือต้องให้

ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารปกครองอย่างแท้จริงด้วย ทั้งนี้ อาจจะศึกษาจากรูปแบบของเขตปกครองในนิวซีแลนด์ หรือซินเจียงในประเทศจีนเพื่อเป็นตัวอย่างหนึ่งในการเรียนรู้

อภิปรายประเด็นสรุปของกลุ่มย่อย

คุณมะดามิง อารีญู: หากมองสถานการณ์ตอนนี้มันอยู่ในภาวะที่คนแก่เฒ่าเล่าว่า มองภาครัฐเหมือนกับหนูชอบฟักทอง มองฟักทองว่าเป็นตะปุมตะปาดูแล้วไม่สวยไม่ดี จนในที่สุดต้องแกะให้มันกลม สุดท้ายฟักทองก็เสียไปเก็บไว้ไม่ได้ ส่วนภาคประชาสังคมก็เหมือนกับแมวกับหนู ที่พยายามแก้ปัญหาที่แมวพยายามจะกินหนูทุกวัน เหมือนกับการมาประชุมสัมมนาที่จัดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ผลที่ได้ คือ การนำกระดิ่งไปแขวนที่คอแมวเพื่อให้รู้ว่าแมวมันกำลังทำอะไรที่โหด สุดท้ายก็แก้ปัญหาอะไรไม่ได้ และสำหรับแนวทางแก้ปัญหาในวันนี้เป็นเรื่องที่เราต้องร่วมกันคิดต่อไป

คุณอลิสา หะสาเมาะ: ในการทำงานด้านวิชาการได้มีความพยายามสรุปปัญหาและอุปสรรคมาประมาณ 4-5 ปี พบว่ามีประเด็นที่พูดกันเมื่อ 4 ปีที่แล้วและตอนนี้ก็ยังมี การพูดถึงอยู่ คือ

- คนทำงานภาคประชาสังคมถูกหวาดระแวงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ภาคประชาสังคมมีปัญหาเรื่องการทำงานประสานกัน การทำงานซ้ำซ้อนและไม่บอกต่อกัน หรือมีกลุ่มเป้าหมายเดียวกันแต่แหล่งทุนต่างกัน
- ปัญหาจากแหล่งทุน คือความต้องการและเป้าหมายต่างๆมักถูกกำหนดขึ้นจากแหล่งทุน แต่ไม่ได้กำหนดจากภาคประชาสังคม ซึ่ง

สันติภาพ

หากเป็นแบบนี้แล้วภาคประชาสังคมจะสร้างอำนาจต่อรองกับแหล่ง
ทุนได้อย่างไร

ในส่วนของปีนี้มีประเด็นใหม่ คือเรื่องของสตรีและเด็กซึ่งต่างจาก
สองปีแรกที่เรื่องนี้ยังไม่ถูกให้ความสำคัญ จากเวทีวันนี้ ทำให้เห็นศักยภาพ
และความสามารถขององค์กรภาคประชาสังคมด้านสตรีและเด็กเพิ่มสูงขึ้น

เรื่องความสำเร็จยังไม่มีความชัดเจนว่าสามารถวัดได้จากอะไร เราวัด
จากการมีเครือข่ายภาคประชาสังคมเยอะแต่มีปัญหาเรื่องการประสานงานและ
ทุนที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ชาวบ้านจะทำงานกับแหล่งทุนมากขึ้น แต่องค์กร
ที่ทำงานด้วยจิตสาธารณะก็ทำงานยากขึ้น เรื่องนี้เป็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิด
ในหลายพื้นที่

มีการพูดถึงความร่วมมือ ด้านหนึ่งบอกว่าเราร่วมมือกับรัฐน้อยเกินไป
ในขณะที่อีกด้านมองว่ารัฐเข้ามายุ่งมากเกินไป คือทำให้ไม่รู้ว่าจะแก้ไขปัญหา
อย่างไร เราน่าจะมีการจำแนกคุณลักษณะหรือการถอดบทเรียนเป็นกรณี
ตัวอย่างให้ชัดเจนว่าการทำงานกับภาครัฐควรที่จะทำอย่างไร เพื่อให้
คนทำงานภาคประชาสังคมไม่เกิดความหวาดระแวงและมีผลกระทบตามมา
เช่น การพูดถึงการถูกยิง หรือการถูกรื้อค้นบ้าน

ตอนนี้ยังไม่มีมีความชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานของภาคประชา
สังคม อย่างที่อาจารย์มารคยกตัวอย่างไปข้างต้นเกี่ยวกับรูปแบบการทำงาน
ของภาคประชาสังคมที่มีแบบวางแผนและแบบไม่วางแผน ว่าแบบไหนจะ
นำไปสู่สันติภาพได้ ซึ่งการทำงานภาคใต้เป็นแบบเฉพาะหน้าค่อนข้างเยอะ
แต่สำหรับการประชุมในวันนี้ หลายฝ่ายก็เห็นว่าเป็นก้าวที่ดีและควรมี
องค์กรกลางเข้ามาประสานงานให้เกิดการพูดคุยกันมากขึ้น และคิดว่า

ภาระนี้อาจารย์ฉันทนาจะรับไปได้หรือไม่เพื่อหากลไกการทำงานที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่สันติภาพต่อไป

คุณอับดุลสุโก ดินอะ: ประเด็นเดียวที่อยากจะเสนอ คือ เป็นไปได้หรือไม่จากการที่เรามาประชุมวันนี้ซึ่งมีกลุ่มหรือองค์กรจากหลายส่วนแล้วจะตั้งสภาประชาสังคมเพื่อแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้หรือจะชื่อสภาอะไรก็ได้ขึ้น เรื่องนี้จะเป็นไปได้หรือไม่?

อาจารย์ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว: เป้าหมายของการสัมมนาในวันนี้มีสองส่วน คือ การดึงเอาสันติภาพกลับมาอยู่ในมือของภาคประชาชน หลังจากที่ทั้งภาครัฐ และ ผู้ก่อความไม่สงบเป็นผู้กำหนดความเป็นไปของปัญหาเป็นส่วนใหญ่ในช่วงเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมา และ ประการที่สองคือการสร้างภาวะผู้นำร่วมกัน ซึ่งดูเหมือนจะขาดหายไปภาคประชาชนในการพยายามแสวงหาทางออกที่ไม่ใช้ความรุนแรง ที่ผ่านมาไม่มีใครสามารถแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างโดดเด่นได้ เนื่องจากหวาดระแวงการถูกตกเป็นเป้าทั้งจากทางภาครัฐ และผู้ก่อความไม่สงบ

ภาคประชาสังคมซึ่งส่วนใหญ่ที่มาในวันนี้เป็นส่วนที่อยู่ตรงกลางระหว่างรัฐกับประชาชน แต่ก็มีข้อเสนอว่าอยากเห็นกลุ่มรากหญ้าและกลุ่มผู้นำศาสนามากขึ้นว่าเมื่อมาร่วมพูดคุยกันจะเป็นอย่างไร เรื่องขอบข่ายของภาคประชาสังคมอาจไม่รวมรัฐเข้าไปด้วยเนื่องจากมีวิถีคิดและรูปแบบการทำงานต่างกัน อย่างไรก็ตาม ภาคประชาสังคมต้องร่วมมือกับรัฐอยู่ดี เพราะต้องพึ่งพาอาศัยกัน จะขาดจากกันไม่ได้

สันติภาพ

ประเด็นที่ตั้งไว้ว่าเราจะดึงสันติภาพกลับมาในมือเราได้หรือไม่ ขอขยายความว่าสันติภาพที่เราจะพูดถึงนั้น เป็นสันติภาพเชิงบวก ไม่ใช่สันติภาพเชิงลบที่หมายถึงการไม่มีสงครามเท่านั้น แต่เราควรมองไปมากกว่านั้น สันติภาพเชิงบวกหรือลักษณะที่เราอยากเห็นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. สภาวะที่ปราศจากความรุนแรงทุกรูปแบบ
2. สภาวะที่มีความยุติธรรมเกิดขึ้น
3. สภาวะที่ผู้คนอยู่ร่วมกันได้บนความแตกต่าง

การแลกเปลี่ยนกันในวันนี้พบว่าประชาชนกำลังทำงานสันติภาพกันอยู่เป็นจำนวนมาก วันนี้เราเห็นความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องแต่เป็นการทำงานด้านรับมากกว่าด้านรุก เรามองเห็นการตั้งรับกับปัญหาชัดเจนขึ้น อันได้แก่การทำงานด้านสตรีและเด็กที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการพูดคุยกันถึงอนาคตว่าจะทำอย่างไรต่อไปมากขึ้นด้วย เราพูดถึงการเติบโตของภาคประชาชนซึ่งเป็นการตื่นตัวจากผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เรารู้จักกฎหมายและตระหนักถึงสิทธิมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่ที่น่าสังเกต คือ ประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่างๆยังไม่เคยได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาความหวาดระแวงซึ่งมาจากความคิดเรื่องความมั่นคงแบบเดิม แต่ในที่ประชุมก็มีการเสนอว่าเรื่องนี้สามารถแก้ไขได้ด้วยการพยายามทำงานในที่สว่าง และการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในหมู่คนทำงาน

ก้าวต่อไปของการทำงานสันติภาพของภาคประชาชน น่าจะหมายถึงการทำงานเชิงรุกให้มากขึ้น ข้อเสนอหลักที่คิดว่าสำคัญ คือ

ข้อเสนอเชิงการจัดกระบวนการของภาคประชาสังคม และ วาระสำคัญที่ภาค ประชาสังคมเห็นว่าต้องมีการแก้ไข

ข้อเสนอเชิงกระบวนการของภาคประชาสังคม สะท้อนให้เห็นความสนใจที่จะรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายในลักษณะหนึ่งลักษณะใด เช่น ภาคีสมาคม สมัชชา สภา ซึ่งเป็นการทำงานแบบประสานงานและไม่มีใครมีอิทธิพลเหนือใคร แสดงให้เห็นว่าเราเห็นประโยชน์ของการรวมพลังกันและอยากเห็นสิ่งที่เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น แต่ไม่ต้องการผูกมัดเกินไป โดยอยากให้มีเวทีกลางที่ได้มาพบปะพูดคุยกันมากขึ้น มีทีมงานกลางที่จะเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายนี้อาจแยกย่อยเป็นหลายระดับ ได้แก่ ในระดับหมู่บ้าน ท้องถิ่น และ ส่วนกลาง

การทำงานของภาคประชาสังคมมีเงื่อนไขที่ต้องการการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง คือ

1. การเรียกร้องให้ภาครัฐ มีจุดยืนที่ชัดเจน และทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการทำงานของภาคประชาสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณ และการแก้ไขระเบียบและวิธีการทำงานของภาครัฐที่ไปกันได้กับภาคประชาสังคม
2. การทำงานในฐานะเป็นฝ่ายรุกมากกว่าฝ่ายรับในเรื่องของการระดมทุนเพื่อการสร้างพื้นที่สันติภาพ แต่จะรุกอย่างไรเป็นคำถามที่ทำทนายหากเราสามารถจัดตั้งภาคีหรือสมาคมก็สามารถตั้งประเด็นเพื่อให้แหล่งทุนเห็นความต้องการที่มาจากพื้นที่ และจะเป็นกรอบที่ทำให้แหล่งทุนสนใจว่าชาวบ้านต้องการอะไรมากกว่าที่จะให้แหล่งทุนเป็นผู้กำหนดเอง
3. การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร เพื่อการบริหารจัดการที่ดี ทั้งภาครัฐ ประชาสังคม และแหล่งทุนต่างต้องการการบริหารจัดการที่ดี แต่เรื่องนี้

จะเชื่อมโยงกับความรู้และข้อมูล ซึ่งยังมีการพูดว่าปัญหาบางเรื่องยังไม่มี ความชัดเจนและไม่แน่ใจได้ว่าอะไรถูกหรือผิด นอกจากนี้ยังพูดถึงการเสริม การเรียนรู้เรื่องสันติวิธี การไม่ใช้ความรุนแรง และเรื่องจิตสาธารณะซึ่งเป็นเรื่อง สำคัญในภาคประชาชน

4. การสร้างยุทธศาสตร์ เช่น การเสนอให้แต่ละสายงานมียุทธศาสตร์ การทำงานของตัวเอง ยุทธศาสตร์ต้องมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยเฉพาะการนำวัฒนธรรมท้องถิ่น และหลักศาสนามาใช้ในการทำงาน

ข้อเสนอที่เป็นวาระทางสังคมและการเมืองที่น่าจะมีการผลักดัน ร่วมกันที่สำคัญ ได้แก่

1. การกระจายอำนาจที่ปัจจุบันยังไม่เป็นจริง มีข้อเสนอให้เปิดให้มีการถกเถียงกันถึงแนวความคิดเรื่องเขตปกครองพิเศษ รวมทั้งการพัฒนา การเมืองท้องถิ่นให้เข้มแข็ง

2. การลดความรุนแรงจากการใช้อาวุธทั้งในภาครัฐและภาค ประชาชน

3. ทบทวนการใช้กฎหมายพิเศษ 3 ฉบับ และสร้างสรรค์กระบวนการ ยุติธรรมให้เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ

4. การส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนในการสร้างความเข้าใจปัญหา และ คุณค่าของการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง

การสัมมนาวันนี้เราอาจได้ผลเกินความคาดหมาย เนื่องจาก วัตถุประสงค์ของงานเราตั้งไว้เพื่ออยากให้คนทำงานได้มาพบปะพูดคุยกัน แต่ กลับได้ประเด็นที่มีน้ำหนักเกิดขึ้นมากมาย เราได้เห็นข้อเสนอแนะทั้งในเชิง รูปแบบและเนื้อหา จึงอาจต้องมีคนกลางเสนอตัวในการเชื่อมประสานระหว่าง

ชุมชน ท้องถิ่น และส่วนกลาง ทั้งนี้ ทั้งหมดจะเกิดขึ้นได้ ก็ขึ้นอยู่กับความ
สนใจและความพร้อมของสมาชิกในพื้นที่

คำถามสุดท้ายของงานในวันนี้ คือ เราพร้อมที่จะทำงานนี้ร่วมกัน
หรือไม่?

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ: จากการฟังความคิดเห็นต่างๆ ทำให้คิดว่าได้
ประเด็นมากกว่าที่ตั้งไว้ ทำให้เห็นว่าพลังของภาคประชาสังคมมีอยู่มากหาก
เรามีพื้นที่และโอกาส เช่นในวันนี้ได้เกิดการเริ่มต้นแล้ว แต่การจะเกิดครั้งที่
สองอาจเป็นเรื่องยากกว่า ต้องอาศัยพลังความร่วมมือมากขึ้นกว่าเดิม
และหวังว่าในอนาคตหน้าจะได้กลับมาพบกันใหม่

สรุปการพูดคุยรอบเย็น

**วันพุธที่ 30 กันยายน พ.ศ.2552 เวลา 18.00 -
19.30 น.**

ณ ห้องประชุมเฟื่องฟ้า โรงแรมพาราไดส์ & รีสอร์ท อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

อาจารย์ฉันทนา บรรพศิริโชติ หัวหน้า: หลังจากการพูดคุยวันนี้ โจทย์ที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เหมือนกัน เช่น เรื่องความหวาดระแวง/ไม่ไว้วางใจของภาคประชาสังคม คนที่จะประสานระหว่างภาคประชาสังคมกับรัฐ ความไม่ปลอดภัยหรือความไม่มั่นคงเนื่องจากเงื่อนไขของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การประชุมวันนี้เราจะทำให้เห็นว่าเราจะเคลื่อนกันอย่างไรต่อไป

อีกประเด็นที่สำคัญซึ่งมีคนสนใจมากตั้งแต่การเตรียมงานสัมมนาวันนี้ คือ ประเด็นเรื่องการจะมีอย่างไรกับความช่วยเหลือขนาดใหญ่ที่กำลังจะเข้ามา และจะทำให้เกิดสันติภาพหรือเกิดความระส่ำระสายกันแน่ โดยเฉพาะเงินก้อนใหญ่ของยูเอสเอ ID (รัฐบาลอเมริกา) เราจะทำอย่างไร อยากถามความสนใจของท่านว่าคิดเห็นอย่างไร ช่วงแรกขอเชิญอาจารย์มารควิเคราะห์ถึงกรอบความคิดของเงินที่จะเข้ามา มันมีอะไรที่เราจะต้องคิดบ้าง

อาจารย์มารควิเคราะห์ตามไท: ผมจะขอเล่าความคืบหน้า เมื่อวันศุกร์เป็นวันหมดเขตยื่นประมูลโครงการของยูเอสเอ ID ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา องค์กรใหญ่ในโลกซึ่งมีเงิน เช่น EU (สหภาพยุโรป), ยูเอสเอ ID, UNDP (องค์การสหประชาชาติเพื่อการพัฒนา) ให้ความสนใจปัญหาภาคใต้โดยเฉพาะมีการตั้งเครือข่ายประชุมกันโดยตลอด เรื่องนี้จึงไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่หลายองค์กรในโลกมีการประชุมให้ความสนใจเรื่องภาคใต้ หากถามว่าทำไมถึงมาสนใจเรื่องภาคใต้ มี 2 เหตุผลใหญ่ซึ่งหลายคนอาจจะเดาได้ คือ

1. หากแก้ปัญหาไม่ได้จะกลายเป็นเรื่องบานปลาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ประเทศตะวันตกกังวล

2. ความไม่มั่นใจว่ารัฐบาลไทยจัดการปัญหาเป็น

นี่เป็นสองประเด็นหลักซึ่งเป็นที่ยอมรับ จึงมีการตกลงให้เงินเพื่อช่วยแก้ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ ตอนนี้มีโครงการที่ใหญ่กว่ายูเนสโกประมาณ 2 เท่ากำลังมาด้วยคือของอียู แต่ต้องเข้าใจอย่างหนึ่งว่า ถ้านำเงินจากองค์กรต่างๆมารวมกันแล้ว ยังน้อยกว่าเงินที่รัฐได้ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเทียบไม่ได้ ฉะนั้นปัญหาไม่ใช่เรื่องการขาดเงินในพื้นที่ เพราะในความเป็นจริงมีเงินลงมามาก แต่ปัญหา คือ องค์กรเหล่านี้ไม่เชื่อว่ารัฐจะใช้เงินนี้เป็น

สมัยก่อนองค์กรอย่างยูเนสโกทำงานร่วมกับรัฐ แต่คราวนี้เห็นต่างในวิธีแก้ปัญหา เพราะใน 10 ปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์ของภาคประชาสังคมในการแก้ปัญหาความรุนแรงเป็นที่ยอมรับจากที่ต่างๆทั่วโลก แต่องค์กรขนาดใหญ่ที่เข้ามาไม่เชื่อว่ารัฐไทยเข้าใจบทบาทภาคประชาสังคม จึงได้ลงมาทำด้วยตัวเอง เพราะเชื่อว่าภาคประชาสังคมเป็นคำตอบที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งถูกมองข้าม จึงต้องให้เงินทุนลงมาทำให้เป็นตัวอย่างให้ภาครัฐเห็น สุดท้ายเมื่อโครงการเสร็จ องค์กรเหล่านี้ก็ออกไป แต่สิ่งที่เหลืออยู่อาจไม่ใช่ความสำเร็จ เพราะปัญหาอาจไม่สามารถแก้ได้ภายใน 3-5 ปี สิ่งที่เรามุ่งหวัง คือ การแสดงให้เห็นศักยภาพและความสำคัญของภาคประชาสังคมที่แสดงออกให้เห็นในช่วง 3-5 ปี เรื่องนี้ผมขอสมมติว่าจริงเพราะมันพอมีเหตุผล ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมางานสร้างสันติภาพกับกระบวนการสันติภาพเป็นเช่นนี้จริง ภาคประชาสังคมมีความสำคัญและมีคนสนับสนุนมากขึ้น

แต่สิ่งที่น่าสนใจมากในความเห็นของผม คือ ข้อจำกัดในความเข้าใจเรื่องภาคใต้ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีน้อยมาก คือ คนที่เป็นเจ้าของทุนมีความรู้น้อยมาก เพราะฉะนั้นเขามีที่ปรึกษาในการเขียนโครงการซึ่งมีความเข้าใจเยอะในเรื่องบทบาทภาคประชาสังคมในความรุนแรงพื้นที่ต่างๆ เช่น ใน

มินดาเนา แต่ไม่มีความเข้าใจลึกซึ้งในบริบทของพื้นที่ภาคใต้และอยากเรียนรู้ในเรื่องนี้เพิ่ม เมื่อเจ้าของทุนไม่มีความรู้เรื่องบริบทจึงทำให้ต้องเข้ามาหากลุ่มภาคประชาสังคมที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องภาคใต้ ผ่านการเปิดประมูลโครงการต่างๆ แต่ก็มีข้อจำกัดประการหนึ่ง คือ บางเรื่องก็ไม่สามารถทำได้เพราะเจ้าของทุนไม่ยอมให้ทำ เท่าที่ผมฟังมา การมีความรู้จำกัดเกี่ยวกับภาคใต้จะเป็นโอกาสของคนในพื้นที่ภาคประชาสังคมภาคใต้ที่จะเข้าไปสอนให้เขารู้ความจริง ทฤษฎีที่ใช้ภาคประชาสังคมกับการแก้ไขความรุนแรงเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาสังคม ส่วนหนึ่งของเงินเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้สามารถเพิ่มศักยภาพได้โดยเฉพาะหลังจากโครงการจบลง

การที่เจ้าของทุนไม่รู้ เราจะสามารถทำอะไรได้บ้าง คนในพื้นที่ต้องสอนให้เขาู้และเข้าใจ ซึ่งมองได้ 2 ทาง คือ ด้านหนึ่งเป็นโอกาสที่เราจะทำงานที่ได้พูดคุยกัน ในขณะที่อีกด้านไม่ยอมรับทุนจากแหล่งเงินที่เข้ามา หากไม่รับก็ไม่ใช่เรื่องแปลก แต่เราควรบอกให้รู้ถึงเหตุผลว่าทำไมจึงไม่รับ จะได้ไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่เลือกเอาและไม่เอา

คุณชลิตา ทาเจริญศักดิ์: มีคำถาม 2 ข้อ

1. ที่อาจารย์บอกว่าแหล่งทุนที่เข้ามาแล้วว่าปัญหาจะบานปลาย อาจารย์มองว่ามันจะบานปลายไปสู่อะไร จะส่งผลกระทบต่อภูมิภาคหรืออเมริกาอย่างไร

2. เวลาที่มีการตัดสินใจจากส่วนกลาง (วอชิงตัน) เขามีจุดยืนในการมองปัญหาประชาธิปไตยไทยและปัญหาภาคใต้ของไทยอยู่ตรงไหน และต้องการจะควบคุมอะไร ซึ่งประเด็นนี้เป็นเรื่องที่หลายฝ่ายตั้งคำถามว่าที่อเมริกาให้ทุนมาจำนวนมากนี้ทำเพื่ออะไร เพราะเท่าที่รู้มาทุนตัวนี้จะอยู่ภายใต้กรอบ 3 กรอบ คือ หนึ่ง การเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์กรอิสระต่างๆ เพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เช่น กกต. สอง การสร้างสมรรถนะ

(capacity building) ของภาคประชาสังคมให้เข้มแข็งที่สุด และสาม มุ่งมาที่ ปัญหาภาคใต้ ซึ่งทำให้สงสัยว่าเรามองปัญหาประเทศไทยเป็นอย่างไร และ เท่าที่ได้คุยกับสถานทูตอเมริกาก็เป็นกังวลกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ไทย เพราะไม่รู้ว่าจะไปทิศทางใด และจะส่งผลกระทบต่อภูมิภาคและอเมริกา ต่อไปหรือไม่

อาจารย์มารค ตามไท: ถ้าดูจากกรอบของโครงการได้แยกไปตามที่กำหนด จริง และสิ่งที่เขียนว่าอยากเห็นก็เป็นในอีกแบบหนึ่ง ข้อสังเกตของผม คือ องค์กรต่างๆที่เข้าประมูลมุ่งความสนใจทั้งหมดไปที่การเขียนข้อเสนอเน้นเรื่อง ภาคใต้ เพราะคิดว่าเขารู้ว่าจุดสนใจที่แท้จริงอยู่ที่เรื่องอะไร เป็นเรื่องของความ กังวลว่าเหตุการณ์ภาคใต้จะบานปลายหากรัฐบาลไทยไม่สามารถแก้ไขหรือ จัดการกับปัญหานี้ได้

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ: ผมขออนุญาตเสริมจากอาจารย์มารค มีการติดต่อ กับทางสถาบันพระปกเกล้า สอบถามว่าได้ทำงานเรื่องใดบ้าง และหากสนใจจะ เข้าร่วมโครงการนี้ก็ให้สมัครเข้าไป แต่เราไม่ได้เข้าร่วมกับโครงการนี้เพราะไม่ ต้องการเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนองค์กรของเขาและอีกเงื่อนไขหนึ่ง คือ หากเราเข้าร่วมเราต้องทำตามกรอบที่กำหนดทั้งหมด เรายืนยันว่าจะไม่ทำ ตามใครแต่จะทำตามที่เราเห็นว่าบ้านเมืองมันมีปัญหาในส่วนไหน และเป็น ที่สังเกตเมื่อเงินนี้มาเป็นที่สงสัยมากกว่ามาจากไหน ทำให้เราเรียนรู้ว่าสิ่งต่างๆ ที่มาแปลกปลอมอาจมีอะไรแอบแฝงเบื้องหลัง จากที่เคยประสบมามีอีกแบบที่ จะให้เงินเราโดยไม่ผ่านรัฐบาลหรือองค์กรใดๆ ซึ่งก็เป็นที่น่าแปลกใจมาก หาก รับเงินมาอาจจะทำให้เป็นที่กังขาของสังคมว่าเราไปรับเงินจากรัฐบาล ต่างประเทศเพื่อเข้ามาแก้ปัญหาในบ้านเมืองเรา ซึ่งแสดงว่าเราเป็นตัว ขับเคลื่อนของรัฐบาลนั้นหรือไม่

อาจารย์มารค ตามไท: กรณีอื่นที่ทำที่เนปาลซึ่งไม่รู้ว่าจะเหมือนหรือไม่ คือ เมื่อได้รับโครงการมาจะมีกรอบ แต่เมื่อองค์กรเข้าไปทำงานในพื้นที่จะเปลี่ยนแปลงรอบ บางครั้งผมมองแล้วถามว่าการมีกรอบหมายถึงการบังคับหรือไม่ เพราะมีคนสับสน แต่ผมคิดว่าสำคัญที่ภาคประชาสังคมมีความสามารถเพียงใดในการอธิบายให้องค์กรนั้นฟังว่าต้องการทำอะไร เรื่องนี้มีความยืดหยุ่นที่สามารถอธิบายให้กันได้

คุณอัคक्षा พรหมสูตร: เรื่องเงินที่ยูเสตจะให้มาผมเชื่อว่าไม่มีของฟรีในโลกนี้ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นบทเรียนที่สหรัฐฯสร้างขึ้น เช่น ในอิรัก ผมเชื่อว่าสหรัฐฯไม่ให้ของฟรีเราแน่นอน สำหรับปัญหาภาคใต้ ผมคิดว่าเราสามารถแก้ไขปัญหาได้เองด้วยภาคประชาสังคม ปัญหาภาคใต้เป็นปัญหาการเมืองซึ่งจะแก้ได้ด้วยวิธีการทางการเมือง และผมเชื่อว่าถ้าภาคประชาสังคมมีการรวมตัวกันเหมือนในวันที่ ร่วมสร้างเครือข่ายต่อสู้ นำเสนอข้อมูล และร่วมกันขยับ น่าจะเป็นทางที่ดีในการแก้ปัญหาโดยที่ไม่ต้องพึ่งต่างประเทศ เพราะเงินที่ให้มาไม่มีใครจะให้มาฟรีแน่นอน

คุณพุทธณี กางกัน: ได้รับรู้ข้อมูลเรื่องนี้มาพอสมควร เท่าที่รู้ตอนนี้ คือ เงินก้อนนี้มาแน่นอน และระบบของสหรัฐฯเป็นการเปิดประมูลโดยคนที่ประมูลเป็นบริษัทที่เชี่ยวชาญการเขียนโครงการซึ่งมีความรู้เรื่อง NGO น้อยมาก หรืออาจมี NGO บางองค์กรที่สามารถทำตามเงื่อนไขที่ยูเสตตั้งไว้ได้ ซึ่งต้องเป็น NGO ที่มีขนาดใหญ่ ส่วน NGO ในประเทศไทยเราคงเข้าไม่ทัน เช่น ระบบการตรวจสอบการเงินที่เป็นระบบของวอชิงตัน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯคือจะมีบริษัทที่ทำหน้าที่ประมูลนำเงินมาและหาคนทำงานในเรื่องนี้อีกต่อหนึ่ง บริษัทที่เข้ามาส่วนใหญ่ตอนนี้อยู่ในขั้นตอนการเขียนโครงการเพื่อเสนอแหล่งทุนและจะประกาศสิ้นปี เราต้องดูว่าใครจะเป็นผู้ได้รับทุนไป หลายบริษัทได้ทุน

จากยูเนสโกไปทำงานด้านการพัฒนาในพื้นที่ต่างๆเป็นเวลาหลายปี เช่น จอร์แดน อีสต์ติมอร์ อินโดนีเซีย ในหลายประเทศที่มีภาคประชาสังคมเข้มแข็งก็จะสามารถทำตามในสิ่งที่ตัวเองต้องการได้

จากที่เคยพบมา บริษัทที่เข้ามาไม่มีความรู้ และเรื่องที่น่าสนใจคือ เรื่องสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเทศไทยไม่ได้รับทุนยูเนสโกประมาณ 10 ปี แต่ทุนนี้ได้กลับมาอีกครั้งในสมัยบุชและถูกเพิ่มเงินในสมัยโอบามา จึงเป็นที่ถูกจับตามองว่าเป็นเพราะเหตุใด ประเด็นคือ เงินเข้ามาแน่ แต่บริษัทที่จะได้ยังไม่ทราบ อีกทั้งมีการวางแผนแล้วว่าในสามจังหวัดจะตั้งสำนักงานที่ไหน ถ้าไม่ใช่เราที่รับเงิน เขาก็ต้องไปหาคนที่รับให้ได้ อยากตั้งคำถามว่าเราคิดอย่างไรกับเรื่องนี้ ถ้ามองแบบที่อาจารย์มารคมอง คือ มองว่ายูเนสโกเหมือนสหภาพยุโรป (EU) ซึ่งภาคประชาชนเราเองก็ต้องมองว่าองค์กรที่เราทำอยู่ ต้องใช้เงินหรือไม่ หรือเราสามารถใช้จ่ายเงินในประเทศทำงานได้หรือไม่ เช่น งานด้านสิทธิมนุษยชน ก็ต้องถามองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ว่าถ้าเราไม่รับเงินเราจะขับเคลื่อนอย่างไร หรือถ้าไม่มีเงินสนับสนุนจาก EU, Asia Foundation, World Bank หรืออะไรก็ตาม ก็อาจจะเป็นคำถามว่าสำหรับเงินก้อนนี้เราจะไม่รับเลยหรือไม่

คุณยุพา ภูสาคัส: มีหลายคนตั้งคำถามว่ามูลนิธิเอเซียจะรับเงินนี้หรือไม่ เรามีความหนักใจถ้าหลายคนมองว่ามูลนิธิเอเซียจะรับเงินนี้แน่ แต่ก็มี ความสบายใจได้ว่าเราจะไม่รับเงินจากยูเนสโกและไม่ได้ประมวลด้วย หลังจากที่มูลนิธิเอเซียตัดสินใจไม่รับก็มีคนเข้ามาสอบถามข้อมูลมากมาย ทั้งขอข้อมูลเกี่ยวกับ Partner ของเรา และขอให้เราเข้าเป็น Partner ด้วย เหตุผลที่ไม่รับเพราะหลังจากอ่านเอกสารซึ่งอ่านตอนแรกมีความน่าสนใจมาก แต่ในส่วนท้ายๆกลับทำให้ต้องตัดสินใจว่าไม่รับจะดีกว่า เนื่องจากลักษณะของการให้ทุนของยูเนสโกเป็นสัญญาจ้าง (contract) ไม่ใช่เงินช่วยเหลือ (grant) ลักษณะของ

สันติภาพ

contract จะเป็นลักษณะการรับจ้างเหมาทำงาน ขณะที่ grant เป็นลักษณะที่เราเห็นด้วยกับงานที่จะทำซึ่งในการทำงานเราจะมีอิสระในกระบวนการทำงานทุกอย่าง การทำแบบ contract จะมีข้อจำกัดมากกว่า เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่เราคิดมากและโดยพื้นฐานการทำงานของมูลนิธิเอเซียจะอยู่บนลักษณะการปรึกษาหารือซึ่งสำคัญ จึงตัดสินใจไม่รับโครงการนี้ในที่สุด

อาจารย์ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว: สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับคนในพื้นที่ คืออยากรู้ว่าคนในพื้นที่กำลังคิดอะไรอยู่และอยากให้พวกเราช่วยทำอะไรบ้าง

อาจารย์มารค ตามไท: ส่วนใหญ่ในปัจจุบัน สามารถที่จะขอต่อรองเป็น grant ได้ หากเป็น contract จะเป็นเรื่องของเงินเดือนของฝ่ายที่เป็นบริษัท แต่ตัวโครงการเป็น grant หมด

คุณพุทธณี กางกั้น: เท่าที่เข้าใจและประเมินนั้นคิดว่าบริษัทที่จะได้โครงการนี้ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องภาคใต้ จึงขึ้นอยู่กับเรา เพราะเมื่อบริษัทลงมาในพื้นที่ก็จะบอกว่าเขาต้องการอะไร เรื่องทุนที่เขานำมาจะมีลักษณะเป็น sub grant หมายถึง จะมาให้ทุนเราอีกทีหนึ่ง อยากตั้งเป็นคำถามไว้ว่าหากทุนที่เข้ามาถูกจัดการด้วยคนที่ไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจปัญหาเลย ในขณะที่พวกเรามีความรู้แต่ไม่ได้เข้าไปดูแลในส่วนนี้ เงินก็อาจตกไปอยู่ในมือใครก็ได้ จะเป็นอย่างไรหรือไม่ สิ่งนี้อาจเป็นไปได้ คือ เราอาจบอกความต้องการให้บริษัทนั้นทราบ แต่ถ้าเราบอกว่าไม่เอาเลย บริษัทอาจไปถามคนอื่นซึ่งไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจปัญหานี้ และเราจะยอมให้เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหรือไม่

ตอนนี้ไม่รู้ว่าบริษัทไหนได้ แต่ส่วนใหญ่ที่รู้ คือ บริษัทรู้แต่เรื่องการบริหารจัดการแต่ไม่รู้ในเนื้อหา เราต้องรอดูว่าบริษัทไหนจะเป็นผู้ได้เงินนี้ไป และดูเนื้อหาของโครงการที่เขียนว่าเป็นอย่างไร ที่ต้องถาม คือ พวกเราจะทำอย่างไรต่อไป

คุณปองจิต สรรพคุณ: คิดว่าบริษัทโตจะได้อะไรสำคัญ สำหรับตัวเองคิดว่าเรื่องสำคัญคือภาคประชาสังคมของเรายังไม่เข้มแข็ง ถ้ามีเงินก้อนใหญ่ลงมาแล้วเราไม่รู้จะจัดการอย่างไรก็จะทำให้เกิดปัญหาได้ อีกหนึ่งเรื่องที่สำคัญกว่านั้น คือ เบื้องหลังของอเมริกาที่เราไม่รู้ว่าเขาเข้ามาเพื่ออะไร อยากมีความรู้ในส่วนนี้มากกว่า ตอนนั้นเราไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะรับหรือไม่รับเงินก้อนนี้ เพราะไม่รู้ถึงจุดประสงค์ของอเมริกา จึงอยากให้เราช่วยกันช่วยกันแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้

อาจารย์มารค ตามไท: เราต้องตั้งคำถามกับการเข้ามาในพื้นที่ของแหล่งทุนต่างๆ ไม่ใช่เฉพาะของยูเอสเอ และประเด็นที่ต้องคิดกัน คือ เชื่อหรือไม่ว่าภาคประชาสังคมสามารถเล่นบทบาทในการสร้างสันติภาพได้ และหากเชื่อเราจะทำอย่างไร อย่างเรื่องพระราชบัญญัติใหม่ของ คอ.บต ที่ไม่ให้อำนาจภาคประชาสังคม ซึ่งแปลว่าความช่วยเหลือที่สนับสนุนภาคประชาสังคมไม่ได้มาจากภาครัฐ เรื่องเงินที่จะเข้ามานั้นจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับเงินของภาครัฐ ในขณะที่เงินจากภาครัฐไม่ได้เข้าภาคประชาสังคม ฉะนั้นหากไม่เชื่อว่าภาคประชาสังคมทำอะไรได้จริง ประเด็นนี้จะจบไป

อาจารย์ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว: ส่วนตัวเชื่อว่าภาคประชาสังคมเป็นกุญแจไปสู่สันติภาพ และเชื่อว่ารัฐบาลจะไม่ให้เงินสนับสนุน ดังนั้นภาคประชาสังคมจึงต้องแก้ไขปัญหาตัวเอง และที่เราต้องร่วมกันคิด คือ เราจะตั้งรับอย่างไร

คุณพุทธณี กางกัน: จุดอ่อนของแหล่งทุนที่เข้ามา คือ ความไม่รู้และไม่เข้าใจปัญหา และภาคประชาสังคมอย่างพวกเราน่าจะมาคุยกันว่ารับหรือไม่รับ และถ้าเรารับแล้วจะสามารถสร้างเงื่อนไขกับแหล่งทุนได้อย่างไร ในอนาคตคิดว่า

สันติภาพ

เงินที่ได้มาจะอยู่ที่ภาคประชาสังคม ซึ่งจะร่วมกันมองและร่วมสร้างเงื่อนไขของเราเอง และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะต่อรองกับแหล่งทุน

อาจารย์ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว: ที่ประชุมวันนี้ได้ขอสรุปจากกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีเป็นวาระต่างๆ ออกมาเช่นกัน ถ้าเราทำให้วาระนี้ออกมาเป็นวาระสาธารณะว่าทิศทางของสิ่งที่ภาคประชาสังคมได้ประชุมในวันนี้อยากจะแก้ไขมันจะช่วยป้องกันเงินไม่ให้ไปอยู่ในที่ที่ไม่ควรจะเป็นได้

คุณปริดา คงแป้น: เรามีประสบการณ์ทำงานจากสินามิ เงินเป็นเรื่องตลกสองคม แต่เราป้องกันเข้ามาของเงินไม่ได้ ซึ่งเราต้องคิดเรื่องนี้ให้มาก เชื่อว่าหากภาคประชาสังคมเข้มแข็ง มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเราจะทำอะไร จะทำให้อำนาจต่อรองอยู่ที่เรา และเห็นด้วยว่าภาคประชาสังคมเองต้องมีการแลกเปลี่ยนคุยกันให้มากขึ้นในเรื่องนี้

อาจารย์โคทม อาริยา: สำหรับโครงการยูเสด ผมเดาว่าบริษัทที่ไปเสนอโครงการต้องเขียนอยู่แล้วว่าใครเป็นองค์กรที่จะทำงานร่วมกัน องค์กรที่เป็น Partner น่าจะมีอยู่แล้ว หากเราจะไปคว้าบาตรองค์กรเหล่านี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง หรือเราจะร่วมมือกับ Partner ก็มีเท่าที่เห็น ตอนนี้ทางมหิตลกำลังจะรับโครงการจากสหภาพยุโรปมาทำเรื่องเด็ก เนื่องจากเราไม่ค่อยมีเจ้าหน้าที่ จึงให้โครงการนี้กับองค์กรระหว่างประเทศองค์กรหนึ่ง ซึ่งผมคิดว่าการช่วยเหลือต้องพึ่งองค์กรในพื้นที่ให้มาก องค์กรนี้ก็ได้เป็นองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งเราจะต้องต่อรองในประเด็นนี้ด้วย และน่าจะพิจารณาการทำสัญญาในตอนแรก ระหว่างรูปแบบ Grant กับ Contract ให้เป็น Grant มากกว่า Contract ฉะนั้นถ้าภาคประชาสังคมมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันมากขึ้นก็จะไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด วัตถุประสงค์หลัก คือ อยากให้ภาคประชาสังคมในพื้นที่มีส่วนคิด และนำเสนอความต้องการมากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะโดยทั่วไปการร่วมงาน

เป็นแบบ Top down การมีระบบงานใหญ่จะมีคนมาช่วยจัดการเอกสารต่างๆ แต่เรายังไม่ถนัดในการจัดการเรื่องแบบนี้ ในยุโรปมีองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับการเขียนโครงการซึ่งเราต้องเตรียมพร้อมหากต้องการเป็นผู้ร่วมงานในโครงการต่อไปที่จะเข้ามา เราต้องต่อรองให้ได้ โครงการซึ่งมีความยืดหยุ่นสูงและมีความเป็น Grant มาก จะทำให้การทำงานมีลักษณะเป็น Bottom up มากขึ้น ส่วนการห้ามใครไม่ให้รับโครงการมันยากมากกว่า เพราะอย่างไรเงินก็มีเข้ามาแน่นอน

อาจารย์ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว: องค์กรที่ต้องคิดเรื่องนี้มาก คือ องค์กรระดับบน เพราะองค์กรระดับล่างไม่ได้ไปขอ

คุณมุฮัมมัดอายุบ ปาทาน: ประเด็นของอาจารย์ฉันทนาน่าสนใจ ผมค่อนข้างกังวลกับพวกเราที่เป็นตัวกลางของภาคใต้ เงินที่จะลงไปในพื้นที่ต้องผ่านตัวกลางไม่ได้ตรงไปที่ชาวบ้าน ประเด็นที่ต้องคิดคือ ในวันนี้ตัวกลางจะเป็นผู้จัดการโครงการ หรือให้ท้องถิ่นเป็นผู้จัดการดูแลเอง หรือบริษัทตัวกลางจะเป็นผู้จัดการ ประเด็นนี้จะต้องคิดให้มาก เงินจากสหภาพยุโรป อาจไม่มีปัญหาเพราะเขาไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับมุสลิมในสามจังหวัด แต่ในอเมริกามีปัญหาเรื่องอัฟกันและอิรัก จึงทำให้การเข้ามาครั้งนี้ถูกตั้งคำถามจากที่ผมได้ลงไปสอบถาม หากมีโครงการมาเสนอ คนในพื้นที่จะรับมาจัดการเองหรือให้มีตัวกลางเป็นผู้ดูแลให้ ผู้ที่เป็นตัวกลางไม่ว่าจะจากส่วนกลางหรือไม่อาจต้องคิดถึงประเด็นนี้ให้มากเพราะอาจกลายเป็นปัญหาใหญ่ในอนาคต ในส่วนที่ได้คุยกับปัญญาชนมุสลิมก็มีความเห็นแตกเกี่ยวกับประเด็นนี้ บางส่วนไม่เห็นด้วยที่จะรับเงินนี้เพราะเป็นเงินอเมริกา

อาจารย์มารค ตามไท: ผมว่ามันมีโอกาสมากที่แหล่งทุนจะเข้าหาตรงกับพื้นที่ ฉะนั้นคนในพื้นที่ต้องเตรียมตัวให้ดี

คุณhari เจริญผลพิริยะ: ขอเสริมว่าถึงแม้ว่าตัวกลางในที่นี้จะไม่รับ แต่คนในพื้นที่รับ แล้วคนจากภายนอกที่เดินทางไปทำงานในพื้นที่ก็อาจเจอปัญหาบางอย่างที่ต้องแก้ หมายถึงว่าหากโครงการที่ลงไปได้สร้างปัญหาบางอย่างในพื้นที่ ก็อาจจะส่งผลมาถึงคนทำงาน ซึ่งความล้มเหลวของโครงการก็จะส่งผลให้เกิดการสูญเสียความเชื่อมั่นจนกลายเป็นความไม่ไว้วางใจต่อคนทำงานที่มาจากภายนอกได้ในที่สุด

คุณไพศาล ตะห์ลัน: อเมริกาวันนี้มีปัญหาเกี่ยวกับโลกมุสลิม อเมริกาอยู่เบื้องหลังยิวทั้งหมด วันนี้ไม่มีเหตุผลอะไร ไม่ชอบ เหตุผลจึงไม่ต้องมาคุยกัน และกระแสโลกมุสลิมกับกระแสภาคใต้มันเชื่อมโยง ฉะนั้นจะทำอะไรนี่ต้องระวัง ทำไม้อยู่ถึงไม่มีปัญหา ก็เพราะภาพของอียูยังไม่ปรากฏชัด ผมจะเตือนพวกเราในการทำงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มันจะมีผลกระทบ ถ้ามว่าแหล่งทุนมีแค่นี้หรือ ต้องระวังให้ดี คิดให้หนัก คิดให้หลายชั้น

คุณอับดุลสุโก ดินอะ: ข้อมูลทั้งหมดที่คุยกันนี้คนในพื้นที่คงอยากรู้ว่าเงินที่จะลงมาเป็นเรื่องอย่างไร และข้อมูลต่างๆที่คุยกันวันนี้อยากให้เก็บเป็นสรุปบันทึกการประชุม เพราะว่าเป็นการพูดคุยกันจากทุกภาคส่วน แต่อาจมีองค์กรหนึ่งที่ไม่ได้เข้ามาร่วมพูดคุยกัน ซึ่งผมคิดว่ามีอิทธิพล คือ องค์กรทางศาสนา เช่น คณะกรรมการอิสลามจังหวัด ซึ่งผมอยากเห็นมุมมองจากท่านเหล่านั้น และที่อยากฝากไว้สุดท้ายคือ ผมอยากเห็นมิติที่ออกมาจากความเห็นในที่ประชุมวันนี้ในเรื่องของการตั้งองค์กรภาคประชาสังคมเกิดขึ้นจริง ซึ่งจะทำให้ภาคประชาสังคมดูเข้มแข็งมากขึ้น

อาจารย์ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว: วันนี้ น่าจะเป็นยกแรกและจะต้องมีการคุยครั้งต่อไปอีก

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ: ผมคิดว่าวันนี้เป็นการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส หากไม่มีวิกฤตนี้เราคงไม่มีโอกาสได้มารวมตัวกันแบบนี้ เพราะฉะนั้นสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดีที่เราได้มารวมมือกัน มานั่งปรึกษาหารือกัน ดีกว่าแยกกันเดิน ร่วมคิด ร่วมทำ ผมได้คุยกับทางอาจารย์จาก ศวชต.และทางมอ.หาดใหญ่ ก็เห็นว่าน่าจะร่วมกันทำเว็บไซต์ในการเผยแพร่สิ่งที่ได้เราพูดคุยกันและสามารถแลกเปลี่ยนได้ด้วย ผมเป็นเสมือนตัวกลางที่คอยประสานงานและสนับสนุนการทำงานแต่ไม่สามารถทำทุกอย่างได้ ผมอยากให้คนในพื้นที่ได้ทำงานด้วยตัวเอง โดยทางเราจะเป็นคนคอยสนับสนุนการทำงานต่าง ๆ ให้เดินหน้าต่อไป สำหรับวันนี้ขอขอบคุณผู้ที่มาร่วมพูดคุยกัน แล้วเราจะพบกันใหม่ในเร็ว ๆ นี้

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาเครือข่ายภาคประชาสังคม

1. นายกริยา มูซอ

โฆษกสหพันธ์นิสิตนักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ speaker.sfst@gmail.com

สันติภาพ

2. นางกัลยา เอี้ยวสกุล ประธานศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพปัตตานี yana.02@thaimail.com
3. นส.กุศลีน จุฑารัตน์ ประธานสภาองค์กรชุมชน ต.ตาเนาะปูเต๊ะ
4. นส.ชนิษฐา สุขสง นักวิจัยอิสระ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา hakuna_niddy@hotmail.com
5. คุณคนึงนิจ มากชูชิต ผู้ประสานงานเครือข่ายชุมชนศรีทรา nit0711@hotmail.com
6. นางคอรี่เยาะ ดือราแม ประธานชมรมผู้ดูแลเด็ก จ.ยะลา
7. นส.คอรี่เยาะ หะยีเจมะ ศวชต.มอ.ปัตตานี khocorry@hotmail.com
8. รศ.ดร.โคทม อารียา ผอ.ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี ม.มหิดล diccoppb@mahidol.ac.th
9. คุณจงรักษ์ ศรีจันทร์งาม คณะมนุษยศาสตร์ มอ.ปัตตานี bungsig2009@gmail.com
10. นายจอม เพชรประดับ นักสื่อสารมวลชน TV11 uospicy@hotmail.com
11. พล.ต.ต.จำรูญ เต็นอุดม ประธานมูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้ tk_arifin@hotmail.com
12. ผศ.จิระพันธ์ เดมะ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มอ.ปัตตานี dchirapa@bunga.pn.psu.ac.th
13. นส.จิราพร งามเลิศศุภร ม.มหิดล tu-inn@hotmail.com
14. คุณแจ๊ะปาตีหะมีะ มินอับรอเอง นักวิชาการ โรงพยาบาลปัตตานี je-patimah@hotmail.com
15. นส.เจ๊ะมารีนิง ยามา ผู้ประสานงาน ศวชต.มอ.ปัตตานี chechmareening.yama@gmail.com
16. รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย wchantana@gmail.com
17. นายชลัท ประเทืองรัตนานา นักวิชาการ สำนักสันติวิธีฯ สถาบันพระปกเกล้า pchalat@hotmail.com
18. นส.ชลิตา ทาเจริญศักดิ์ ผอ.มูลนิธิศักยภาพชุมชน chalida.empowerment@gmail.com
19. นายชลิต ถาวรนุกิจกุล นักวิจัยอิสระ a0561078@hotmail.com
20. นายชานนท์ เจ๊ะหะมะ ประธานองค์กรภาคประชาชนเพื่อสันติ จ.ยะลา
21. อ.โชคชัย วงศ์ตานี อาจารย์สถาบันสันติศึกษา มอ.หาดใหญ่ ibrahem_@hotmail.com
22. อ.โชคชัย ศุภภิญโญ มอ.ปัตตานี supapinyoo@hotmail.com
23. นายชากาเรีย บินญูซุฟ ประธานมูลนิธิพัฒนาชุมชนเป็นสุข sakrin999@yahoo.com
24. อ.ชากีร์ พิทักษ์คุมพล อาจารย์สถาบันสันติศึกษา มอ.หาดใหญ่ zakee_pitakumpol@hotmail.com
25. นส.ชุกกรียะห์ บาเหะ โครงการสันติอาสาสมัครชียาน ม.มหิดล ayumee-@hotmail.com
26. นส.ซูไบดะห์ ดอเลาะ ผอ.โรงเรียนอิสลามบูรพา (ปอเนาะบูรพา) burapha-07@hotmail.com
27. คุณแชนดี ดือราแม รองฝ่ายการเมือง สนล. saandee_22@hotmail.com
28. นส.ฐิตินบ โกมลณีมี ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ thitinob@gmail.com
29. นายณรงค์ มะเซ็ง ผู้ประสานงานเครือข่ายวิทยุชุมชนปัตตานี narong2_04@yahoo.co.th
30. นายณรรธราชูร เมืองสุข บรรณาธิการศูนย์ข่าวอาฆาน kun2_k@hotmail.com
31. นส.ดวงพร มากศิริ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาสันติภาพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย dmarksiri@yahoo.com
32. นายธนากร คำภาทูล กลุ่มลูกเหรียญ pele-nco.29@hotmail.com

การขยายพื้นที่ภาคประชาชนเพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้

33.นายธรรณินทร์ แวดอเลาะ	สมาชิกสภาพัฒนาการเมือง	thoranin@pdc.go.th
34.นส.ธัญญมาศ เทพญา	มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างสมานฉันท์ชายแดนใต้	thanyamat@hotmail.com
35.นส.ธีรดา ศุภะพงษ์	นักวิชาการ คณะกรรมการพัฒนาการเมือง สส.	theeradas@gmail.com
36.คุณนาตยา เพชรรัตน์	มูลนิธิรักษ์ไทย	
37.นส.นารี เจริญผลพิริยะ	หัวหน้าโครงการสันติอาสาสมัครชี่พยาน ม.มหิดล	nareetang@hotmail.com
38.อ.นิฟาริต ระเด่นอาหมัด	รองอธิการบดี มอ.ปัตตานี	rnifarid@bunga.pn.psu.ac.th
39.นายนิอัปตุลฆอร์ฟาร์	ผู้ประสานงานโครงการภาคใต้ มูลนิธิทรัพยากรเอเชีย	avf_pattani@yahoo.com
40.นายนิอราร นิเต๊ะ	พนักงานกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม	
41.คุณนิอัสน๊ะ กูโน	อาสาสมัครกลุ่มเพื่อนครอบครัวผู้สูญเสีย	lah_226@hotmail.com
42.นส.นุรีซาน ดอเลาะ	โครงการสันติอาสาสมัครชี่พยาน ม.มหิดล	zun-chem@hotmail.com
43.คุณแบงจุมมาศ บุญฤทธิ์	สำนักข่าวชาวบ้าน โครงการก่อตั้งมูลนิธิสื่อสารสาธารณะpor.benjamas@gmail.com	
44.คุณปฐมมาพร เยี่ยมสุทธิโสภณ	Save the Children, Sweden	pathamapondy@seap.savethechildren.se
45.นส.ประทับจิตร์ นิละไพจิตร	คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ	ubjite@gmail.com
46.นางประนอม บุญเลิศ	นักวิชาการ สำนักงานวัฒนธรรมจ.สงขลา	pranoom_bo@hotmail.com
47.นายประภัทร กุหลาบ	มูลนิธิอิลลอะห์มัร	kulharb@gmail.com
48.นส.ประภาพร วัฒนพงศ์	พนักงาน สำนักสันติวิธีฯ สถาบันพระปกเกล้า	prap62@hotmail.com
49.นายประลองยุทธ์ เขาพระจันทร์	ปลัดอบต.ดុងญอ จ.นราธิวาส	khaoprajan@hotmail.com
50.นายประสพ เรียงเงิน	สนง.คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	prasop16@yahoo.com
51.อ.ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ	ผอ.โรงเรียนบ้านยะหา	
52.นายประสิทธิ์ สันองค์	มูลนิธิอิลลอะห์มัร	
53.คุณปรีดา คงแป้น	ผู้จัดการมูลนิธิชุมชนไท	preedakong@hotmail.com
54.นส.ปองจิต สรรพคุณ	ผอ.ฝ่ายละครชุมชน มูลนิธิมะขามป้อม	makhampom2@hotmail.com
55.นส.ปาตีเมาะ เปาะอิตตาโอะ	ผอ.กลุ่มผู้หญิงกับสันติภาพ (We Peace)	mah_pa_ta@hotmail.com
56.นายปิยะชีพ วัชโรบล	อุปนายกสมาคมรัฐศาสตร์ มอ.	nui7070@hotmail.com
57.นายพงศพัทธ์ เรืองรอง	สมาชิกสโมสรโรตารีปัตตานี	autthawat@yahoo.co.th
58.นางพงษ์ทอง ตั้งชูพงศ์	รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า	pongthot@thaimail.com
59.นส.พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ	มูลนิธิผสานวัฒนธรรม	crcf.justice@gmail.com
60.คุณพัชรี แซ่เอี้ยว	มูลนิธิศกยภาพชุมชน	shaman_joy@hotmail.com
61.นส.พัชรี ไหมสุข	ผู้ประสานงานมูลนิธิเพื่อนหญิง	hyingtai@hotmail.com
62.คุณพิชชา แก้วขาว	ที่ปรึกษาเครือข่ายชุมชนสตรีทรา	south_leap@yahoo.com
63.นางพิมพ์พรรณ ตันสกุล		pimpan.t@psu.ac.th

สันติภาพ

64. นายพีระพงศ์ ระมิงเกา	ศูนย์ทนายความมุสลิม จ.ปัตตานี	
65. นส. พุทธิณี กางกัน	คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ	puttanee@wgjp.org
66. นายไพศาล ดะห์ลิ้น	ประธานเครือข่ายชุมชนศรัทธา	phaisal@jardine-shipping.com
67. อ.ฟูอัด ไทหวารณวิจิตร	อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ฯ ม.อิสลามยะลา	r_onetime@hotmail.com
68. คุณมะสาอูดี บาโต	อบต.จะแนะ จ.นราธิวาส	
69. นางมันทนา แทนบำรุง	ผู้ประสานงานกลุ่มบ้านอาสาเพื่อเด็กและเยาวชน	tanbumrora_55@hotmail.com
70. นายมันโซร์ สาและ	เครือข่ายวิทยุชุมชนมุสลิม จ.ยะลา	sallehorama@gmail.com
71. นส.มานิตา หนูสวัสดิ์	ผู้ช่วยวิจัย สำนักสันติวิธีฯ สถาบันพระปกเกล้า	n_manita@hotmail.com
72. รศ.ดร.มารค ตามไท	ผอ.สถาบันศาสนา วัฒนธรรม และสันติภาพ	marktamthai@yahoo.com
73. นส.มาเรียม ชัยสันทนะ	ผอ.ศูนย์ฟ้าใส เครือข่ายเยาวชนจ.ยะลา	mariam@fasaicenter.org
74. นายมิชฮาล หมัดหลี	มุสลิมเพื่อสันติภาพ	mich_al1429@yahoo.com
75. ดร.มูฮัมหมัดซาคี เจ๊ะหะ	อาจารย์ม.อิสลามยะลา	zakicheha@gmail.com
76. นายมูหัมหมัดนาสิรุদ্ดีน เล๊ะนู	รองผอ.โรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน	enu65@hotmail.com
77. นายมูฮัมหมัดอาหมีน ตือราโอะ	ประธานเครือข่ายผู้นำเยาวชนจชต.	ameen2520@hotmail.com
78. นายมูฮัมหมัดอายุบ ปาทาน	ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้	ayub_pathan@hotmail.com
79. ดร.เมตตา กูนิ้ง	ผอ.ศวชต.มอ.ปัตตานี	tanit-03@hotmail.com
80. นายเมธัส อนุวัตรอุดม	นักวิชาการ สำนักสันติวิธีฯ สถาบันพระปกเกล้า	mathus_a@hotmail.com
81. คุณยะยา มิมาโง	ศูนย์ประสานงานเครือข่ายภาคประชาชนศอ.บต.	furgon29@gmail.com
82. คุณยุพา ภูสาหัส	เจ้าหน้าที่โครงการอาวุโส มูลนิธิเอเชีย	yupa@asiafound.org
83. นางรอซิดะห์ ปูชู	ประธานเครือข่ายผู้หญิงยุติธรรมรุนแรงแสงสันติภาพ	pusu.r@hotmail.com
84. คุณรอซิดะห์ ตือราแม	เครือข่ายส่งเสริมสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	shida-h@windowslive.com
85. นายรอซิดี เลิศอริยพงษ์กุล	ผอ.ศูนย์ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์	rawsidee@gmail.com
86. นายรอหมซี ดอฆอ	เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาจชต.	romzeed@hotmail.com
87. นส.รอฮานี จือนารา	โครงการสันติอาสาสมัครพิชยาน ม.มหิดล	nee_jue@hotmail.com
88. คุณราณี หัสรังสี	นักวิชาการ คณะทำงานวาระทางสังคม	suiranee@yahoo.com
89. รศ.ดร.เริงชัย ตันสกุล	มอ.หาดใหญ่	
90. นายลาเต๊ะ มาหะมะ	ผู้ช่วยเลขานุการเครือข่ายชุมชนศรัทธา	abuama2@yahoo.co.th
91. นส.วรรณกนก เปาะอิตตาโอะ	ผู้อำนวยการกลุ่มลูกเหรียง	poppusan@hotmail.com
92. คุณวราพรรณ ชัยชนะศิริ	สนง.คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	waraphan3@gmail.com
93. นางวัลลภา นิละไพจิตร	ประธานฝ่ายกิจการสตรีฯ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ	nwallapha@gmail.com
94. คุณวารุณี ณ นคร	นิสิตป.เอก คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์	wa.nana.@hotmail.com

การขยายพื้นที่ภาคประชาชนเพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้

95. นายวีฟาลี มอลล ฝ่ายรณรงค์ คณะทำงานยุติธรรม scdlow_596@hotmail.com
96. นายแวรอมลี แวบลู เลขานุการเครือข่ายชุมชนศรีทธา waeromlee@hotmail.com
97. คุณแวนสตปา แวแยนา เครือข่ายชุมชนมุสลิม
98. ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี ผอ.สถานวิจัยความขัดแย้งฯ มอ.ปัตตานี srisompob@yahoo.com
99. นายศักดิ์กรีธา ละยะเยธา เครือข่ายส่งเสริมสิทธิในกระบวนการยุติธรรม teh_042@hotmail.com
100. นายศักดิ์กรีธา หวันหะมะ องค์กรสาธารณะ
101. อ.ศิริลักษณ์ คัมภีรานนท์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ฯ ม.ราชภัฏยะลา
102. นายศุภสันต์ หนูสวัสดิ์ นายกเทศมนตรี ตำบลนาทวี จ.สงขลา
103. นายศุภสิทธิ์ สามะ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย yala_cyber@hotmail.com
104. นายสมชาย เสียงหลาย เลขาธิการสнг.คกก.วัฒนธรรมแห่งชาติ
105. คุณสมบูรณ์ จิตรเพ็ญ ปช.องค์กรภาคประชาชนเพื่อสันติและเศรษฐกิจพอเพียง apss_nara@hotmail.com
106. นายสะมะอะ เจะมุดอ เลขาธิการสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้
107. นายสิทธิพงษ์ จันทร์วิโรจน์ เลขาธิการศูนย์ทนายความมุสลิม sittipong-nui@hotmail.com
108. นส.สิริไพลิน สิงห์อินทร์ นศ.สาขาวิชาการพัฒนาสังคม ม.เชียงใหม่ at_palm@hotmail.com
109. คุณสุดารัตน์ ชยการ มูลนิธิฟรีดริช เนามันน์ sudarat@fust.org
110. คุณสุลัยมาน มะหะแซ ผู้ช่วยทนายฯ ศูนย์ทนายความมุสลิม ยะลา adinan_mac@hotmail.com
111. คุณสุไลมัน สماعيل เยาวชนใจอาสา nanas2007@gmail.com
112. รศ.เสาวนีย์ จิตต์หมวด อดีตกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ jamal1977@hotmail.com
113. คุณเสาวลักษณ์ แสนสมบัติ กลุ่มเพื่อนครอบครัวผู้สูญเสีย www.san1@hotmail.com
114. คุณหงส์ แซ่ลิ้ม สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ มอ. hong_saelim@gmail.com
115. คุณหทัยชนก รัตนพันธ์ เจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก iamchild2004@yahoo.com
116. นายหามะ ยะโกะ เครือข่ายชุมชนมุสลิม
117. นายอดิพันธ์ สะซานี กรรมการวิฑูชุมชนมัธยมกลางจ.ยะลา adenant_hazan@live.com
118. นายอดุลย์ หะยีดีอราแม ประธานสมาคมอาสาสมัครสาธารณสุขขบวนการปัตตานี
119. นายอนันต์ อาแว ศูนย์ศึกษาและพัฒนาธรรมาธิปไตยสาขาภาคใต้ anan_cmr@hotmail.com
120. นพ.อนันตชัย ไทยประทาน ที่ปรึกษาสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย a_thaipratan@hotmail.com
121. นส.อมรพรรณ คงชู พี่เลี้ยงโครงการบัณฑิตอาสา มอ. nong_kongshu@hotmail.com
122. นส.อรชพร นิมิตกุลพร คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ arachapon@wgjp.org
123. นายอรรถพล સાแม เยาวชนใจอาสา ming-ror@hotmail.com
124. อ.อรอนงค์ ทิพย์พิมล คณะศิลปศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ cupidjim@hotmail.com
125. อ.อลิสา ทะสาเมาะ คณะมนุษยศาสตร์ฯ มอ.ปัตตานี ahasamoh@yahoo.com

สันติภาพ

126. นายอัคชา พรหมสูตร สมาชิกสภาพัฒนาการเมือง motormillionaire@yahoo.com
127. นายอัครชัย ศิริรักษ์ บจก.ตัวจริงศรีเอช่น mynamephong@gmail.com
128. นายอับลอรอแม กามาจัน ประธานสมาคมอาสาสมัครสาธารณสุขยะลา
129. นายอับลูเลาะ หมดอะด้าบ้านอาสาเพื่อเด็กและเยาวชน toiyiban@gmail.com
130. นายอับลูเลาะห์ ทะยืออาบู ศูนย์ทนายความมุสลิม จ.ยะลา babymac11@gmail.com
131. นายอับลูสุโก ดินอะ ผู้ช่วยผจก.โรงเรียนจริยธรรมศึกษามูลนิธิ shukur2003@yahoo.co.uk
132. นายอับลูอซิช ตาเดอินทร์ ที่ปรึกษามัคคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย zizmustafa@hotmail.com
133. นายอับลูอาซิ ทะยือเจ๊ะมิง ผู้ประสานงาน ยมท. azizmarbo@gmail.com
134. นายอับลูฮาติม มาหิละ เครือข่ายชุมชนมุสลิม
135. นายอัฮมัดสมบูนูร์ บัวหลวง อดีตนายกอบต.ปยุต ปัตตานี abualuang@gmail.com
136. นายอาแซ บุญอสาญ กลุ่มตำมขวาน
137. นายอาดือนัน สุและเลาะ คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ mawlay_nang@hotmail.com
138. นส.อามีเนาะ บาระตายะ ควชต.มอ.ปัตตานี aminah_barataya@hotmail.com
139. คุณอาริสา ดือราเอ็ง เครือข่ายส่งเสริมสิทธิในกระบวนการยุติธรรม riss_lf@hotmail.com
140. คุณอาลีสา อูสมาน ศูนย์นิติธรรม
141. นายอาลี เจะเอาะ ศูนย์นิติธรรม
142. นายอาลีเยะ วาและ นายกสมัคคมอาสาสมัครสาธารณสุขนราธิวาส
143. นายอาอิชะฮู ไทยประทาน ประธานมุสลิมะฮู สหคคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย
144. นายอาอิชะฮู ทะยือเจ๊ะมิง ผู้ประสานงานสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย ais_ha33@hotmail.com
145. นายอิสมาอิล เบญจสมิทธิ์ ศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจชต. benjasmith@hotmail.com
146. นายอิสมาแอ สาและ ปธ.มูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ isamaaesalae@yahoo.com
147. คุณอิสราภรณ์ ดาวราม ผู้ประสานงาน Terre des homes Germany achangnon@gmail.com
148. คุณอุษา เลิศศรีสันทัต เครือข่ายผู้หญิงเพื่อความก้าวหน้าและสันติภาพ usaffw@gmail.com
149. พล.อ.เอกชัย ศรีวิลาศ ผอ.สำนักสันติวิธีฯ สถาบันพระปกเกล้า ekkachais@hotmail.com
150. นายเอกรินทร์ ต่วนศิริ นิสิตป.โท คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ ekkarin.t@gmail.com
151. คุณฮาฟิสสา สาและ นิสิตป.โท จุฬาฯ hafeezz_za@hotmail.com
152. นส.ฮาลีเมาะ มะดีเอระ คว.ชต.มอ.ปัตตานี haleemohokol@hotmail.com
153. นายฮิซาม รอดิง โครงการสันติอาสาสมัครพิฆาน ม.มหิดล sham_luchu@yahoo.com

~~~~~

การขยายพื้นที่ภาคประชาชนเพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้

“กระบวนการสันติภาพต้องอยู่บนพื้นฐานว่าเรา
อยากเห็นสังคมเป็นอย่างไร... เรา
แก้ปัญหาทั้งหมดไม่ได้ แต่เราคาดฝันว่าสังคมจะเป็น
อย่างไรได้ แต่จะเริ่มทำโดยไม
พูดถึงความฝันเลยไม่ได้ เพราะมันจะไปคนละทาง”
มาร์ค ตามไท

“จากที่ประชุมกันในวันนี้ ก้าวต่อไปของการทำงาน
สันติภาพของภาคประชาชน น่าจะหมายถึงการ
ทำงานเชิงรุกให้มากขึ้น
ข้อเสนอหลักที่คิดว่าสำคัญ คือ ข้อเสนอเชิงการจัด
กระบวนการของภาคประชาสังคม และวาระสำคัญที่ภาค
ประชาสังคมเห็นว่าต้องมีการแก้ไข”

ฉันทนา บรรพศิริโชติ ห้วนแก้ว

เราพร้อมที่จะทำงานนี้ร่วมกันหรือไม่?

FÜR DIE FREIHEIT

